

શ્રી યશોવિજયજી
જૈન ગ્રંથમાળા

દાદાસાહેબ, ભાવનગર.

ફોન : ૦૨૭૮-૨૪૨૫૩૨૨

૩૦૦૪૮૪૬

૨૩૦૧

2926

प्रांथनभाषा — नं. ६.

9-800

ਧਮੇ

৩৫

भायानो अहलत यमकार.

451215,

જૈન સંસ્તીયાચનમાળા-ભાવનગર.

वी. सं. २४५६

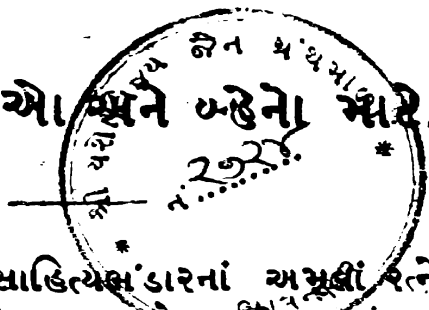
वि. सं. १६७६

શ્રી બહાદુરસિંહજી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ-પાલીતાણા.

प्रिमत ०-३-०

પ્રભાવના કુરવા માટે એ નકલનાં રૂ. ૧૫-૦-૦

દરેક જૈન બંધુઓ અને બહેનો માટે.

તમારાં જૈન સાહિત્યભંડારનાં અમૂલ્યો રત્નો જુવો, વાંચો, વિચારો, મનન કરો—નવીન જન્મમાં સારા વિકાસના હાથે રસિક અને સરળ ભાષામાં લખાયેલાં ઉત્તમ પુસ્તકો, સુંદર છપાઈ ઉંચા કાગળ અને ઉત્તમ બાઈડીંગ જે તે નોવેલો વાંચી જીવનને ખોટા વાતાવરણથી પોષવા કરતાં ધાર્મિક, ઉચ્ચ સંસ્કાર પાડનારાં ઉત્તમ પુસ્તકો વાંચવા માટે—જૈન સસ્તી વાંચનમાળાના જલદી ગ્રાહક થાઓ.

જૈનોમાં સરતું સાહિત્ય ફેલાવવા માટેજ આ કાર્મ શરૂ થયેલ છે. તેની વીગતવાર ખીના વાંચો, અને ઇચ્છા થાય તો ગ્રાહક તરીકે તમારું મુખ્યરક નામ જલદી નોંધાવો. કારણકે—

અષાઢી પૂર્ણિમાએ પુસ્તકો મોકલવાનું શરૂ થશે.

વાંચો એટલે જાણી શકશો કે આવું ઉપયોગી જૈન સાહિત્ય માત્ર ડ્રા. ૨) માં દર વરસે પાંચસો પાનાના પુસ્તકોનું નિયમીત વાંચન મળ્યા કરશે.

લખો:—જૈન સસ્તી વાંચન માળા.

૬૦ રાંધનપુરી બજાર—લાવનગર.

પુસ્તક રૂપે હોવાથી સાચવી શકાશે. બીજા

પણ તેનો લાભ લઈ શકશે.

માત્ર આઠ આના ડિપોઝીટ ભરી (ટીકીટ મોકલી) ગ્રાહક આવ્યો, દરેક પુસ્તકો તૈયાર થઈ ગયાં છે. એકી સાથે પાંચ પુસ્તકો બાકીના લવાજમનાં વી. પી. થી મોકલવામાં આવશે. દરેક પુસ્તકોની ગ્રાહક પુરતી નકલ છપાતી હોવાથી ગ્રાહકોને આ પુસ્તકોનો પહેલો લાભ આપવામાં આવે છે

જૈન સસ્તી વાંચનમાળા સીરીઝ.

પૂર્વે થયેલા આપણા મહાન પુરૂષોનાં ચરિત્રો, જે આપણને નિરંતર વાંચવા અને મનન કરવાથી ધાર્મિક અને નૈતિક નવું જીવન આપનારાં છે, તેવાં ચરિત્રો નીચમીતપણે પ્રગટ કરી દર વરસે માત્ર રૂ. ૨) માં પાંચશો પાનાના પુસ્તકો આપવાનું આ કાર્ય શરૂ કરવામાં આવેલ છે.

બાળકથી વૃદ્ધ પર્યંત તેનો લાભ લઈ શકે અને જૈન સમાજમાં તેનો જોડાણો ફેલાવો થાય, સાધારણ કે શ્રીમંત તેના ગ્રાહક થઈ શકે તે માટે ખાસ કરીને માસીકના રૂપમાં નહિ પરંતુ પુસ્તકના રૂપમાં આ સીરીઝ પ્રગટ કરવાનો હેતુ છે. કાયમ માટે તે પુસ્તક સચવાય અને તેનો લાભ બરાબર લેવાય તે ઉદ્દેશથી આ કાર્ય કરવામાં આવે છે દરેક ગામવાળાએ ગ્રાહક થઈ આ લાભ લેવાની જરૂર છે.

માટે લખો—જૈન સસ્તી વાંચનમાળા.

સંપન્નચુરી બજાર--લાવનગર.

જૈન સસ્તી વાંચન માળાના નિયમો

- ૧ આ વાંચનમાળાના લાઈફ મેમ્બર થનારને માત્ર એક જ વખત રૂ. ૫૦) ભરવાથી દર વરસે પાંચસો પાનાનાં ઉપયોગી નવીન પુસ્તકો કોઈ પણ જાતના પોસ્ટ ખર્ચ-વીના મળ્યા કરશે.
- ૨ આ વાંચનમાળાના વાર્સીક ગ્રાહક થનારને દર વરસે રૂ. ૨) ના લવાજમથી ૫૦૦ પાનાનાં પુસ્તકો મળશે. પોસ્ટ વી. પી. ખર્ચ જુદો સમજવો.
- ૩ આ વાંચનમાળામાં રૂ. ૨૫૧) આપનાર આ વાંચન માળાના સહાયક ગણાશે તેમને વાંચનમાળા તરફથી પ્રગટ થતાં દરેક પુસ્તકની એક એક નકલ કાયમ વગર ખર્ચે મળશે તે ઉપરાંત હોદ્દાશો પાનના એક પુસ્તકમાં તેઓશ્રીને અર્પણ પત્રિકા આપી. તેમના તરફથી તેમના ફોટાનો ખર્ચ લઈને ફોટો નાખવામાં આવશે અને તે પુસ્તકની નકલ રૂપ તેઓશ્રીને આપવામાં આવશે.
- ૪ આ વાંચનમાળામાં પેલી કલમમાં જણાવ્યા મુજબના દશ લાઈફ મેમ્બર કરી આપનારને ઉપસહાયક તરીકે ગણવામાં આવશે તેમને દરેક પુસ્તકની નકલ બે વખત ખર્ચે આપવામાં આવશે. અને પ્રગટ થતાં પુસ્તકમાં તેમની સલાહ લેવામાં આવશે.
- ૫ કોઈપણ મુની મહારાજશ્રીને આ વાંચનમાળાના કાયમી ગ્રાહક થવાની ઈચ્છા હશે તો માત્ર રૂ. ૨૫) શ્રાવક મારફત મોકલાવી થઈ શકાશે.

૬ ઠાણપ્રભુ જાહેર સાર્વજનિક સંસ્થાને પણ માત્ર રૂ. ૨૫) થી લાઇફ મેમ્બર તરીકે દાખલ કરવામાં આવશે. તે સંસ્થાને સ્થાપન થયા ને ઝોણામાં ઝોણાં પાંચ વર્ષ થયેલાં હોવાં જોઈએ.

જૈન સસ્તી વાંચનમાળાનાં પુસ્તકોની યોજના
પેલા વર્ષ માટે.

	પૃષ્ઠ	સંખ્યા
૧ મહાસતી ચંદનખાળા	„	૫૬
૨ શ્રી કુમારપાળ ચરિત્ર (સચિત્ર)	„	૨૦૦
૩ શ્રી નવલ સ્તવનાવળી (દરેક વિષયોનો અપૂર્વ સંગ્રહ)	„	૧૭૬
૪ શ્રી સુદર્શન શેઠ યાને શીલ મહિમા	„	૪૮
૫ શ્રી કયવન્ના શેઠજી ચરિત્ર	„	૪૮
વધારામાં—શ્રાવક શ્રાવિકા ધર્મ લેટ.		૫૨૮

બીજા વર્ષ માટે.

૧ શ્રી મહાવીર સ્વામીના દશ શ્રાવકો (સચિત્ર)	૧૮૦
૨ શ્રી ધનપાળ પૂરોહિત (તિલક મંજરી ચરિત્ર-૮૦)	
૩ શ્રી કેશીગણધર અને પરદેશી રાજાનું ચરિત્ર (સચિત્ર)	૧૦૦
૪ શ્રી આદિનાથ ચરિત્ર (સચિત્ર)	૨૬૦
	<u>૬૨૦</u>

ઉપર પ્રમાણે બે વર્ષમાં આપવાનાં પુસ્તકોની યોજના કરવામાં આવી છે. પહેલા વર્ષનાં પુસ્તકો આજકોને અવાર

શુદ્ધી ૧૫ થી મોકલવામાં આવશે. માટે લાઇફમેમ્બરોએ તેમજ ગ્રાહકોએ તુરત પોતાના મુખારક નામ લખાવવાં કરણકે પાછળથી આ ગ્રંથોમળવા મુરકેલ છે. પાંચશો પાનાના હિસાબે વધઘટ પાના સમજી લેવા.

લખો—જૈન સસ્તી વાંચનમાળા

રાધનપુરી બજાર—ભાવનગર.

બે વર્ષમાં આપવાનાં પુસ્તકો કેવાં છે ! તેની ટુંકી નોંધ અને કિંમત

વર્ષ ૧ લું. સંવત ૧૯૭૮.

૧ ધર્મવીર કુમારપાળ ચત્રિ-સચિત્ર પૃષ્ઠ. ૨૦૦
કિં. ૧-૪--૦

આ ગ્રંથ શ્રીમાન્ વલ્લભવિજયજી મહારાજશ્રીના શિષ્ય શ્રીમાન્ લક્ષ્મીતવિજયજી મહારાજના બતાવેલા હિંદી અનુવાદ ઉપરથી સુધારો વધારો કરી તૈયાર કરવામાં આવેલ છે જેની પ્રસ્તાવના શ્રીમાન જિનવિજયજીની કસાએલી કલમથી લખાયેલી છે.

પરમ શ્રાવક કુમારપાળની જૈનધર્મ પ્રત્યે અદ્ભુતભક્તિ બરાબર વર્ણવેલી છે. પોતે રાજા છતાં રાજ્યવૈભવમાં ન લપટાતાં શ્રીમદ્ હેમચંદ્રગુરૂના સહવાસથી, જિન-ધર્મની જે સેવા બજાવેલી છે. તે વર્ણન આકર્ષક છે. અને શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્ય અને રાજા કુમારપાળ વીગેરેના ત્રણ ચાર સુંદર ફોટાઓથી આ ગ્રંથ અદ્વૈત થયો છે. તેમાં આવતાં ૧૩ પ્રકરણો એક એકથી ચઢીયાતાં અને વાંચવા લાયક છે

* ૨. મહાસતી ચંદનખાળા કિં૦-૩-૦

શ્રી મહાવીરપ્રભુના મુખ્ય શિષ્યા ચંદનખાળા આજે આહત ઉપાસકેના ઘરે ઘરે પોતાના ચરિત્રથી ચંદનની જેમ શીતલતા પ્રગટાવે છે, જે માટે વીવેચનની જરૂર નથી.

૩ શ્રી નવલ સ્તવનાવળી પૃષ્ઠ ૧૭૫. કિ ૦-૧૦૦

સમયને અનુસરી વખણાયેલા કંવાલી રાગમાં દરેક પ્રભુના સ્તવનેનો સારો સંગ્રહ અને ખીજી ઘણી હમેશની ઉપયોગી બાબતનો આ પુસ્તકમાં સંગ્રહ કરવામાં આવેલ છે.

૪ સુદર્શનશેઠ યાને શીલમહિમા. પૃષ્ઠ ૫૦ કિં ૦-૨-૦

શીલના અપૂર્વ મહીમાવાળા આ નાના પણ ઉપયોગી પુસ્તકની આ ત્રીજી આવૃત્તી હોવાથી તે માટે લખવાપણું કંઈ રહેતું નથી. ઘણા ગ્રહસ્થોએ આ પુસ્તકની છુટે હાથે પ્રભાવના કરી શીલના મહાત્મ્યને વધાયું છે અને કોઈપણ શ્રીમંતને તેમ કરવા અમો લલામણુ કરીએ છીએ. પ્રભાવના માટે રૂ. ૮ ની નકલ ૧૦૦ આપીશું.

*૫ શ્રી કથવત્તા શેકતું ચરિત્ર કિં ૦-૩-૦ તૈયાર છે.

રીઘ્વીસંપન્ન આ મહા પુરૂષના નામથી લાગ્યેજ કોઈ

* આ પુસ્તક સ્ત્રીઓને ખરા આભુપણુ રૂપ હોવાથી તેની પ્રભાવના કરવા ઇચ્છનારને રૂ. ૧૫)ની નકલ ૧૦૦ આપવામાં આવશે.

* આ પુસ્તક સ્થળે સ્થળે વંચાય માટે જ્ઞાનોત્સાહી ગ્રહસ્થોને પ્રભાવના કરવા માટે રૂ. ૧૫ ની નકલ ૧૦૦ આપવા આવશે.

અબાણુ' હશે. કારણ કે દીવાળીના પુજનમાંજ આ મહા પુરૂષનું નામ લખાય છે પુસ્તક નાનું છતાં તેમાંનો મન મોહક ચિતાર ખરેખર વાંચકને હર્ષ સાગરમાં ઉતારે છે.

ઉપર મુજબ પાંચ પુસ્તકો વાંચનમાળાના આહુકો તેમજ લાઇફ મેમ્બરોને અષ્ટ માસમાં મોકલાશે. જેનાં વી. પી. અમે શુદ્ધ પુનમથી શરૂ કરશું. તેની નોંધ લેશો.

વર્ષ બીજું સં. ૧૯૮૦ની સાલમાટે તૈયાર થતાઅંચો

૧ શ્રી મહાવીરસ્વામીના દશ આદર્શ શ્રાવકો. સચિત્ર પૃષ્ઠ ૧૬૦ કિં રૂ ૧-૪-૦ તૈયાર છે

શ્રી મહાવીર પ્રભુએ સ્વમુખે જેમની પ્રશંસા કરી હતી આહુત ધર્મના આચાર વિચારમાં જેમણે અવસ્થાન મેળવ્યું હતું તેવા આણંદ આદિ દશ શ્રાવકોનું ચરિત્ર અને પ્રસંગોપાત શ્રાવક વ્રતનું વર્ણન પણ આપેલ છે તેમણે ધર્મમાં અડગ રહીને કેમ જીવન વ્યતીત કર્યું વિગેરે સાફ વર્ણન આપવામાં આવેલ છે. નવીન શૈલી અને સરલ ભાષા અને સચિત્ર ગ્રંથ છે.

૨. કેશી ગણુધર અને પ્રદેશી રાજા પૃષ્ઠ ૧૮૦

મોટામાં મોટા નાસ્તિક પ્રદેશી રાજાને કેશી ગણુધરે પ્રતિબોધ પમાડીને તેને જૈન ધર્મી બનાવ્યો. રાજાની નાસ્તિકતાને લગતા જીવાદિના પ્રશ્નો અત્યંત બોધ દાયક છે. તેના જવાબમાં કેશી ગણુધરે જે શુકિતઓ વાપરી છે, તે મનન કરવા લાયક છે આ પુસ્તક અનેક રીતે ઉપયોગી છે વાંચીને મનન કરવા લાયક છે.

૩ શ્રી ધનપાલ પુરોહિત-(તલક મંજરી ચરિત્ર) પૃષ્ઠ ૬૦

સમકિતની યતના કેમ પાળતી અને આહુત ધર્મની ભવ્ય ભક્તિ કેમ બળવવી-તે આ પુસ્તકમાં વર્ણવેલ છે. અન્ય ધર્મનો પ્રસંગ પડતા પણ તેમાંથી સાંગોપાંગ બચી ને સમ્યક્ત્વની વાસનાને સતેજ રાખવા આ પુસ્તકથી સારો યોગ્ય મળે છે તેમાં ભોજ રાજ સાથે થયેલ ધનપાલના કેટલાક સંવાદો જરૂર વાંચવા લાયકજ છે. નવીન શૈલી સરલ ભાષા.

૪. શ્રી આદિનાથ ચરિત્ર. (સચિત્ર) પૃષ્ઠ સંખ્યા ૨૬૦

આ પુસ્તક નવા જમાનાને અનુસરતી શૈલીમાં તેના પ્રકરણો પાડીને આકર્ષક ઢગમાં લખાયેલ છે ઋષભસ્વામીના નેર ભવોના વિસ્તૃત વણુન સાથે તેમણે બતાવેલ વ્યવહાર અને ધર્મ માર્ગને રમણીય વર્ણવેલ છે વળી પ્રસંગો પાત ખીજ વર્ણનો પણ તમારા મનને આનંદ પમાડે તેવા છે. ઘણા પ્રકરણોથી અલંકૃત અને સુંદર ચિત્રોથી ભરપુર આ ગ્રંથ માટે વધુ લખવાનું હોયજ નહિ.

અંતિમ નિવેદન.

આ પ્રમાણે ખીજ વર્ષના ગ્રંથોની તૈયારી અત્યારથી શરૂ છે. દીવસે દીવસે સાફ ઉપયોગી વાંચન પુરૂ પાડવાની અમારી ખાસ ઇચ્છા છે. જૈન બંધુઓ અને પહેનો આ તરફ લાગણી રાખી એક વખત આ વાંચનમાળાના ગ્રાહક થઈ ખાત્રી કરશે તેમ ઇચ્છીએ છીએ જેથી અમારી સસ્તું અને સાફ વાંચન આપવાની યોજના વધુ દૃઢ બનતી જાય.

તાકીદે લખો:—જૈન સસ્તી વાંચનમાળા

રાધનપુરી બજાર—ભાવનગર.

કચવના શેઠ.

યાને

માયાનો ચમત્કાર.

પ્રકરણ ૧ હું.

સંગ તેવો રંગ.

પૂર્વ પ્રદેશમાં રાજગૃહ નગર પ્રથમ બહોબલાલી લો-
ગવતું હતું ત્યાં ન્યાયમાં રામચંદ્ર સમાન શ્રેણીક નામે
નરપતિ હતો. તેનો અભય કુમાર નામે મંત્રીશ્વર કે જે
પાંચસેં મંત્રીઓમાં અગ્રપદે હતો. તે નગરમાં એક ધન-
દત્ત નામે શ્રેષ્ઠી રહેતો હતો. તે મોટો ધનાઢ્ય વેપારી હતો
પૂર્વાવસ્થામાં તેને કાંઈ સંતાન ન હતું, પણ ભાગ્યચોગે
ઉત્તરાવસ્થામાં તે શેઠને એક પુત્રરત્નની પ્રાપ્તિ થઈ, જેથી
તેના હર્ષનો પાર ન રહ્યો “અપૂત્રસ્ય ગૃહં શૂન્યં”

એટલે પુત્ર વિનાના ગૃહસ્થનું ઘર શૂન્ય જેવું લાગે છે એ નીતિશાસ્ત્રના નિયમ પ્રમાણે તેને જે રાત દિવસ ચિંતા સતાવતી હતી, તેથી તે મુક્ત થયો, ઘણા મનોરથ કરતાં તેને પુત્રનો લાભ થયો એટલે તેણે દાનપુણ્ય કરવામાં અને હર્ષોત્સવમાં કંઈ કચાશ ન રાખી, શ્રેષ્ઠીએ સારા મુહુર્તે સર્વ સ્વજનો સમક્ષ તે બાલકનું કયવન્ના એવું નામ રાખ્યું. તેના લાઘ્ય લલાટપરથી લાઘ્યરેખાનો પ્રકાશ કંઈક અપૂર્વ ભાસતો હતો, ઉદ્યાનવૃક્ષની જેમ વૃદ્ધિ પામતો તે તરુણ-વસ્થાની સંધિપર આવ્યો, પિતાએ તેને વિદ્યાંયોગ્ય સમજીને સારા અધ્યાપક પાસે લાણાવ્યો અને પૂર્વ પુણ્યની પ્રબલ-તાથી અદ્ય સમયમાં તેણે શારદાની પુણ્ય પ્રસાદી મેળવી (ઘણી સારી વિદ્યા સંપાદન કરી.)

અતિદિન વિદ્યાવિનોદ કરતા તેની મનોવૃત્તિ શુભ લા-વના અને વૈરાગ્યની વાસનાના પ્રવાહમાં ઓતપ્રોત થઈ ગઈ તે પોતાના પિતાના વ્યવહારને લગતા કામમાં જરા પણ માથું મારતો ન હતો, સાહિત્યની ચર્ચામાં અને તેવા અભ્યાસમાંજ તે આનંદ માનવા લાગ્યો. “ **કાવ્યશાસ્ત્ર વિનોદેન કાલો ગચ્છતિ ધીમતામ્** ” એટલે સુઝ જનો કાવ્યશાસ્ત્રના વિનોદમાંજ પોતાનો વખત વ્યતીત કરે છે. આપણા ચરિત્રનાયક કયવન્નાને પણ એજ રસ લાગ્યો.

હતો એટલે દુનિયાના બીજા શૃંગારાદિ રસોને બાંહે તે બાંહે
તોજ ન હતો.

પિતાએ તેને એક જ્ઞાનદાન કુટુંબની જયશ્રી નામે
કન્યા પરણાવી હતી, તે રંભા સમાન રૂપવતી હતી, છતાં
કચવન્નાને તે તરફ લક્ષ ન હતું. પોતાની વૈરાગ્ય વૃત્તિને
ઘણો પહોંચવાના ભયથી તેણે જયશ્રીને કોઈ વાર પ્રેમથી
બોલાવી ન હતી. રમણીય રમણીને તે મનમથની રાજ્યધા-
ની માનતો અને તેથી પોતાની પત્ની જયશ્રીને તે પોતાના
ચાલુ માર્ગમાં એક વિઘ્નરૂપ સમજતો હતો. જયશ્રીએ તેને
પોતાના પ્રેમ રસેદારીન બનાવવામાં કંઈ કયાશ સખી ન
હતી, તે વારંવાર કચવન્નાને પોતાનું મનમોહક મુખ બતાવી
કંઈકે હાવભાવ સાથે હાસ્ય ચિનોદમાં ઉતરતી, પરંતુ તેની
તે બધી ચેષ્ટા, ક્ષાર ભૂમિમાં વરસતા મેઘની જેમ નિષ્ફલ
થઈ, તે ચાવનવતી હોવાથી વિકારોને વારંવાર વશ થતી
હતી. સાસુ સસરાની શરમને લીધે તે નવોદા પોતાની વિ-
તક વાત પ્રગટ કરી શકતી ન હતી, જ્યારે તેનાથી મદનનો
તાપ સહન ન થઈ શક્યો, ત્યારે પોતાની સાસુને તે વાત
કહેવાની તેણે હિંમત કરી.

કેટલીક સાસુ પોતાની વહુને પર ઘરની પુત્રી સમજી
તેને રાત દિવસ ચૂતાવે છે. ગજા ઉપરાંત તેની ખાસે કામ

કેસવી અને ઉપરથી કંઈક મહેણા ટોણાનો મસાલો ભરીને તે બિચારીને હતાશ બનાવી મુકે છે. સાસુ વહુની લડાઈના ચેપથી આપણા હિંદુ સંસારમાં ભાગ્યેજ કોઈ ઘર બચી જવા પામ્યું હશે. જ્યારે સાસુની પોતાની પુત્રવધૂ તરફ આવી કડવી નજર હોય, ત્યારે તે વધુની તેના તરફ કેટલી માનદષ્ટિ હોઈ શકે, તેનો ખ્યાલ સુત વાચકો કરી શકશે.

જયશ્રીની સાસુ તેવી કડવી તુંબડી જેવી ન હતી. તે પોતાની વહુને જહાલથી બોલાવતી, પોતાની પુત્રી તુલ્ય સમજીને તેના પર હેત રાખતી અને કોઈવાર તેને સુખ દુઃખની વાત પણ પૂછતી હતી. ઘરમાંની સારી વસ્તુ તે જયશ્રીને પ્રથમ ખાવાને આપતી અને પછી પોતે લેતી, તેના પર તેણે કોઈવાર પણ કડવી નજર કરી ન હતી. પોતાના પુત્રનું તેની સ્ત્રી તરફ દર્શક્ય છે એમ તે સારી રીતે જાણતી હતી છતાં તેવી વાત કરવાથી જયશ્રીને વધારે દુઃખ થશે-એમ સમજીને તેણે કોઈવાર તે વાત ઉચ્ચારી ન હતી.

એક દિવસે જયશ્રીને બહુજ ઉદાસ અને ચિંતાતુર જોઈને તેની સાસુએ પૂછ્યું કે— “હ વત્સ ! આજે તારું સુખરૂપ ચંદ્ર શોકરૂપ રાહુથી કેમ ઘેરાયેલું છે ? શું તારા માતૃપિતા યાદ આવ્યા છે ? કે તને કોઈ વસાવાંકાર પહોંચ્યાની ઉત્કટ ઉત્કંઠા થઈ છે ? અથવા ઘરમાં કોઈ દાસ-

દાસીએ તારું માનભંગ કર્યું છે ? કે મારા પુત્રે તને કંઈ તરછોડી છે ? તારા હંમેશના હસતા મુખ પર આજે શોકની છાયા છવાઈ રહેલ જોઈને મારું દિલ દગ્ધ થાય છે. હે પુત્રી ! મેં તો તને કંઈ અન્નજીતાં અઘટિત તો નથી કહ્યું ? હું તને મારી પેટની પુત્રી કરતાં પણ અધિક સમજું છું. હું તારા મુખે સુખી અને તારા હૃદયે દુઃખી રહું છું. તને કંઈ ખેદ કે દુઃખ થાય, તે મારાથી કદિ જોઈ ન શકાય, માટે કંઈ પણ મનમાં શરમ ન રાખતાં તારા હૃદયનું કારણ મને કહી સંભળાવ. વ્યાધિનું નિદાન જાણ્યા વિના તેનો ઉપાય ન થઈ શકે.”

એ પ્રમાણે પોતાની સાસુની પોતાના પ્રત્યે અપૂર્વ લાગણી જોઈને જયશ્રી બોલી—“સાસુશ ! આપના પ્રતાપે મને સર્વ રીતે સગવડ છે. માત્ર પિતાનો વિરહ મને સતાવતો નથી. વસાવંઝરની તો કંઈ જોટજ નથી, દાસ-દાસીઓ સદા હૂકમ બજાવવા એક પગે ઉભા રહે છે, તમે તો મારા હિત-વત્સલ માતા સમાન હોવાથી શા માટે મને અયોગ્ય બોલ સંભળાવો ? આ બધી બાબત કરતાં મારા શોકનું કારણ બુદ્ધાજ પ્રકારનું છે, તે એવું ગંભીર કારણ છે કે તેને પ્રગટ કરતાં મારી જીભ ઉપડતી નથી અને જો નથી કહેતી, તો તે ખેદના તરંગો મારા નાનકડા હૃદયમાં સમાતા નથી. છતાં જ્યારે તમે જનેતા સમાન વહાલથી અંતરની વાત આગ્રહ

પૂર્વક પૂછા છે, ત્યારે હવે તે પ્રગટ કહેતાં મને શરમ કે સંકોચ નડે તેમ નથી. આપના ખ્યાલ બહાર તો નહિજ હોય કે-મને મોટામાં મોટું પતિના અપ્રસાદનું દુઃખ છે. કોણ જાણે તેઓ રાત દિવસ કેવા વિચારમાં વ્યાકુલ થયા છે કે તેમની પાસે વારંવાર જતાં પણ તેઓ મને કોઈવાર બોલાવતા નથી. અરે ! એટલુંજ નહિ પણ તેમણે મારી તરફ કોઈવાર સ્નેહભરી નજરથી જોયું પણ નથી. મેં કોઈવાર તેમનો અવિનય કે અપરાધ કર્યો નથી નીરંતર પ્રેમ દર્શાવતી રહું છું, છતાં તેમનું ઠઠીન હૃદય હું અણલાને માટે કોઈવાર આર્દ્ર બનીને પ્રેમની પ્રસાદી આપતું નથી હું આપના ઘરમાં આવી છું ત્યારથી આજ સુધીમાં આપના પુત્રે મને એકવાર પણ હસીને બોલાવી નથી પૂજ્ય સાસુજી ! જે સુખની આશાએ મારા બહાલા માત પિતાનો ત્યાગ કરીને મેં આપના ઘરમાં વાસ કર્યો તે સુખ જો મને ન મળે, તો પછી મારે એ ફરીયાદ ક્યાં જઈને કરવી ? શું એમના વિના મારે અન્ય કોઈ આધાર છે ? કે જ્યાં મારે સુખની આશા રાખવી, જો મારા માટે આવી સ્થિતી સદા રહે તો એક બાળવિધવા કરતાં પણ હું મને વધારે દુઃખી સમજુ છું, આપ મારા શિરછત્ર છો, માટે એ મારા દિલ દુઃખની વાત જાણીને તેના નિવારણને માટે કંઈ ઉપાય કરો, તો મને નવું જીવન આપ્યા બરાબર હું સમજીશ નહિ તો.....”આ-

ગગ બોલવા જતાં તેતું હૃદય દુઃખથી ભરાઈ આવ્યું, તેથી તે કંઈ પણ બોલી ન શકી અને ચોધારે આંસુએ રોવા લાગી ગઈ.

પોતાની પુત્રવધુના દુઃખની હકીકત સાંભળતાં અને તેના ચોધાર આંસુ જોતાં કયવન્નાની માતાને પણ ક્ષણભર રોવું આવી ગયું, પછી તરતજ જયશ્રીના આંસુ લુછતાં તેણે કહ્યું—“ બેટા ! તારી દુઃખદ સ્થિતિ સાંભળતાં મારાથી તે સહન થઈ શકતું નથી તારા જેવું દુઃખ વેરણુને પણ ન થજે, સ્ત્રીને દુનિયામાં એક પોતાના પતિપરજ સુખનો આધાર હોય છે, જો તે સુખ પણ ન મળે તો પછી તેને માટે ચોતરફ ઘોર અંધકારજ છે, તારા દુઃખની વાત સાંભળતાં મારું હૃદય પણ અત્યંત દુઃખાતુર થયું છે, આવા સુખી ઘરમાં આવ્યાં છતાં તું અંતરના દુઃખથી ખળ્યા કરે એ મારાથી જોઈ ન શકાય, જાસ આજથી તારી એ દુઃખી હાલતને દૂર કરવા સતત પ્રયત્ન કરીશ અને મારાથી ખની શકશે તેટલા ઉપાયો ચલાવીશ બેટા ! તું હવે નિશ્ચિંત રહેજે. જ્યાં સુધી તું દુઃખી છે, ત્યાં સુધી મને સ્વપ્ને પણ સુખ મળવાનું નથી ”

એ પ્રમાણે તેને ધીરજ આપીને કયવન્નાની માતા તરતજ પોતાના પતિ પાસે આવી, તેને કંઈક શોકાતુર અને ઉતાવળી આવેલ જોઈને ધનદત્ત શેઠ પણ જરા ચમકી

જવો, ત્યાં આવતાં થોડીવાર તો તે હૃદયના દુઃખભારથી સ્તબ્ધ થઈ જવાથી કંઈ પણ બોલી ન શકી એવામા ધનદત્તે કહ્યું—“ પ્રિયા ! કેમ તારી મુખ મુદ્રાપર આજે ખેદના રજકણો છવાઈ રહ્યા છે ? શું કંઈ તેવો ઉત્પાત થયો છે ? કંઈક અકુશળ તો આ કરમાઈ ગયેલું તારું વદન-કમળજ કહી આપે છે, દેવી ! કહી દે, કહી દે, તારા દિલના ખેદની વ્યાત મને સત્વર કહી દે. ”

પતિના છેલ્લા શબ્દ સાંભળતાં તેનું હૈયું પુનઃ ભરાઈ ‘આવ્યું’ અને તેની આંખમાંથી બે ચાર ગરમ આંસુ ટપકી પડ્યા. છેવટે જરા ધીરજ લાવીને તે બોલી—“ પ્રાણનાથ ! ઘરમાં બનતી બીનાથી આપ અભણ્યા તો નહિંજ હો, તથાપિ આપને યાદી આપવાની ખાતર મારે કહેવાની જરૂર પડે છે જો કે હું એક સ્ત્રી જાત આપ જેવા વ્યવહારકુશળ સ્વામીને ભજામણ કરવાની હિમ્મત કરું, તે પણ કંઈક અનુચિત છે; ક્રીતાં તેમ કર્યા વિના બીજો ઉપાયજ નથી જુઓ, આપણા કૃપવન્નાની પ્રવૃત્તિ અત્યારે કંઈ જુદાજ પ્રકારની થઈ ગઈ હોય છે, તે ગૃહવ્યવહારમાં પોતાનું ચિત્ત આપતો નથી. આપની પાસે કંઈ વ્યાપારનો પણ અનુભવ લેતો નથી. રાત દિવસ તે વૈરાગ્ય કે શાસ્ત્રના વિચાર સિવાય કંઈ કામજ કરતો નથી, જો તેને આવો વૈરાગી બનાવવો હતો, તો તેને રંભા જેવી રમણી શા માટે પરણાવી ? એ કોમળ

અજાણનો કંઈપાંત હવે મારાથી જોવાતો નથી, આપણા પુત્રની સ્થિતિને લઈને તે આપણને પણ અંતરમાં શ્રાપ આપતી હશે. શું આવી એક કુમળી બાળાની દયાજનક સ્થિતિની ઉપેક્ષા કરવી—તે આપણને ઉચિત છે ? માટે ગમે તે રીતે કયવન્નાને વ્યવહારના માર્ગે લાવો અને તે પોતાની પત્ની સાથે પ્રેમી થઈને વર્તે—એવી કંઈ યોજના કરો. ”

પોતાની પત્નીના આવા કથનથી ધનદત્ત શેઠે તેની બુદ્ધિનું માપ કરી લીધું, સ્ત્રીની અદ્યપમતિ એ નીતિ વાક્યનું દ્રષ્ટાંત તેને સાક્ષાત મળી ગયું. પછી પત્નીને પ્રતિજ્ઞા આપતા ધનદત્ત શ્રેષ્ઠીએ કહ્યું કે—“ પ્રાણપ્રિયા ! તારું વચન વ્યવહાર પ્રિય જનોને માટે ઉપયોગી છે, પણ આપણા કયવન્નાને તેથી કંઈ પરવા નથી. વળી આપણા ભવનમાં લક્ષ્મીદેવીનો પૂર્ણ પ્રસાદ છે, તો તેને તેવી વ્યાપારની ખટપટમાં ઉતારવાની પણ શી જરૂર છે ? તે હાલ સારા માર્ગે ઉંચી ભાવનામાં વર્તે છે. તેવી ભાવના આવવી એ પણ કંઈ સહજ વાત નથી. જેમ એક મકાનને બાંધતાં લાંબો વખત લાગે, પણ તેને જમીન દોસ્ત કરતાં કાચી બે ઘડી લાગે, તેમ ઉંચી ભાવનારૂપ ઈમારત ચણાવતાં વર્ષોના વર્ષો લાગી જાય, પણ તેમાંથી પતિત થતાં ક્ષણવાર લાગે. સારા ભાગ્યે એ સન્માર્ગે ચઢ્યો છે, તો તેને વીના કારણે શામાટે ખસલ પહોંચાડવી જોઈએ ? એક તો આપ-

જાણી તેવાં માર્ગની સાધના થઈ શકતી નથી અને બીજું તેવા માર્ગે પ્રવર્તનારનો જે આપણે નિષેધ કરીએ, તો આપણે અધમાધમ વૃત્તિના ગણાઈએ, માટે હે સુહાગે ! તેવા વિચારથી તું પાછી હઠી જા અને પુત્રની શુભ પ્રવૃત્તિમાં પથર ન નાખ.”

એ રીતે ધનદત્ત શેઠે સમજાવ્યા છતાં તેણે પોતાની વાત ન છોડી પણ ઉલટો તેને બેવડો બુસ્સો આવી ગયો. એટલે તે જરા તપ્ત થઈને બોલી—“ સ્વામીનાથ ! શું આ અવસ્થા તેને સન્માર્ગ સાધવાની છે! કદાચ આપણા માટે તેમ કરવાનો અવસર છે, પણ કયવન્નાને અત્યારથીજ તેવી પ્રવૃત્તિમાં પ્રવર્તતાં ઉપેક્ષા કરીએ, તો પછી આપણા વંશનું અત્યારથીજ મીંડુ વળે, શું પુત્રના મનોરથ આપણે આવા દિવસને માટે કરતા હતા ? અવસ્થા વિના કંઈ પણ કામની પ્રવૃત્તિ અગબામણી લાગે છે. બિચારી કુમળી વહુ એક તરફ ગુપ્ત રૂઢન કર્યા કરે અને યુવાન પુત્ર આ તરફ ધર્મની ધાંધલ મચાવી બેઠો હોય, તે જેઠ કેમ શકાય ? માટે કયવન્નાને કોઈ એવા વિલાસી પુરૂષોની સેવનમાં નાખો કે જેથી એ હાલની પ્રવૃત્તિથી નિવૃત્ત થઈ જાય.”

સ્ત્રીના આવા દુરાગ્રહથી ધનદત્તશેઠ લાચાર થઈ ગયો. તેની યુક્તિ ભરેલી સમજાવટ બધી વનમાં વિલાપ કરવા

બરોબર થઈ. છેવટે સ્ત્રીની આજ્ઞાને આધીન થઈને ધનદત્ત શ્રેષ્ઠીએ ચાર પાંચ વિલાસી પુરૂષો શોધી કહાડયા, અને તેમને લલામણુ કરી કે—“આ ક્યવન્નાને તમે વિલાસ માર્ગમાં જોડો” શેઠના ઘરમાં ધનની કંઈ ખામી ન હતી; એટલે પૈસા ઉડાવવાની તેમને છુટ આપી, આથી તે વિલાસી પુરૂષો ક્યવન્નાને પ્રથમ વસ્ત્રાંત ઉત્સવમાં લઈ ગયા. ત્યાં અનેક રમણીઓ કામદેવને ઉત્તેજન આપવાની ગમ્મત કરતી હતી. જો કે પ્રથમ ક્યવન્નાને આવી બાળતમાં રસ ન પડ્યો, તથાપિ તેમની સોજતને લઈને તે છુટ્ટી ન શક્યો. ત્યાંથી તેને સંગીતમાં લઈ ગયા. ત્યાં સંગીતની મીઠી ધૂન, વીણાનો મધુરનાદ, નાયકાઓનું નૃત્ય અને તણલાના તાલની જમાવટ—આ બધા એકી સાથેના આકર્ષક સંયોગોએ તેના મન-મૂળને પ્રબળ પાશમાં બાંધી લીધો. કહું છે કે—

“સુભાષિતૈન ગીતૈન, યુવતીર્નાં ચ લીલસા ।

મનો ન મિચ્યતે યસ્ય, સ યોગી હ્યથવા પશુઃ” ૧૧।

‘સુભાષિત’ સંગીત અને યુવતિઓની લીલાથી જેમનું મન ન ભેદાય, તે જિતેન્દ્રિય યોગી અથવા તો પશુ સમજવો.

વસંતવિહારમાં સંગીત સાથે યુવતિઓની લીલા પણ મોબુદ હતી, એટલે ક્યવન્નાને હવે વિલાસ-ઘાટિકાનો રસિક

ખનાવવાને કોઈ ઇતર ઉપદેશકની જરૂર ન હતી. તે સંગીતની એટલો બધો શોખીન બની ગયો કે તેના તાનમાં ને તાનમાં ખાવા પીવડું પણ ભૂલી જતો, આવી તેની સંગીતપ્રિયતા જોઈને પેલા વિલાસીઓ તેને વેશ્યાના વિલાસમંદિરમાં લઈ ગયા. ત્યાં વેશ્યાના સંગીત સાથેના હાવશાવથી ક્યવન્નાને કામ-દેવના દાસ બનવું પડ્યું. વેશ્યા અને વિવેક વચ્ચે સો યો-જનનું અંતર હોય છે. એટલે ત્યાં ભક્ષ્યાભક્ષ્ય કે પેયાપેયની દરકાર શા માટે હોય ? ક્યવન્નાને પોતાને આધીન બની ગયેલ સમજીને તે વેશ્યા તેને મદિરાપાનથી મસ્ત બનાવીને તેની સાથે ભોગવિલાસ કરતી હતી. શું આ ક્યવન્નાની પ્રવૃત્તિ સંગતવિના બદલાઈ ?

પ્રિય પાઠક ! તેમાં સંગતનુંજ મુખ્ય કારણ હતું. સારી યા નરસી સંગતથી મનુષ્યની સ્થિતિ ઘણું કરી બદલાઈ જાય છે. મહાત્માઓ એટલા માટેજ વારંવાર પોકારી પોકારીને કહે છે કે ‘હિ ભવ્યો ! તમે સત્સંગનો ઉમંગ અંતરંગમાંથી કદિ ગુમાવશો નહિ.’

અહો ! ક્યાં ગૌપીચંદની મૌનવતી માતા અને ક્યાં ક્યવન્નાની વસુમતી માતા ? એ બંનેનો મુકાબલો કરતાં કુંવર અને કંથક્ષ જેટલું અંતર જોવામાં આવે છે. સંસારી

લોગ વિદ્વાસમાં મગ્ન થયેલા પોતાના પુત્ર ગોપીચંદને મૈન-
વતીએ એક ઉપદેશક જેવો અરુછો બોધ આપ્યો હતો કે—
'હે વત્સ ! એક દિવસે તું કાળના મુળમાં કોળીયો થઈ
જઈશ. તેથી મને તારા લોગવિદ્વાસને જોતાં આંસુ આવે છે.
એજ લોગવિદ્વાસ, તને મનુષ્યપણાની મહત્તાથી પતિત કરે
છે અને દુર્ગતિ પંથ-માર્ગમાં સહાયક બને છે.' આવા હિત
વાક્યોથી મૈનવતીએ ગોપીચંદના અંતરમાં વૈરાગ્યવાસના
પ્રગટાવી હતી. જ્યારે વસુમતીએ પોતાના પુત્ર ક્યવન્નાને
તેવા સન્માર્ગથી પતિત કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો. અહા ! માતા-
ઓની સુરત વૃત્તિથી સંતાનોને કેટલો બધો લાભ મળે છે
અને તેમની અજ્ઞદશાને લીધે સંતાનોને કેટલું બધું
સોસવું પડે છે. !!!

પ્રકરણ ૨ જી

મોહનો મહીમા.

અહો ! જે ક્યવન્નાને શાસ્ત્રસનું પાન પ્રિય હતું, તે હવે મદિરાપાનથી મસ્ત થવા લાગ્યો. જેને કાવ્ય વિગેરેનો વિનોદ બહુ ગમતો, તે હવે વેશ્યાના વિનોદમાં પોતાને ધન્ય માનવા લાગ્યો, જેને વૈરાગ્યની વાસના સિવાય કશું ગમતું ન હતું, તે આજે શૃંગારિક સંગીતના શોખમાં આકંઠ નિમગ્ન થઈ ગયો. અહો ! જેને પોતાની રતિ સમાન રમણી પણ રાક્ષસી જેવી લાગતી તે આજે વેશ્યાની વિલાસ ભૂમિમાં પડ્યો પડ્યો આનંદ માને છે. જેને ધર્મ કથાથીજ તૃપ્તિ થતી, તે હવે કુટિલ કામિનીના કામ ભોગથી પોતાને તૃપ્ત થયેલો સમજે છે કેટલો બધો મોહનો મહીમા ? હા મોહમદિરાની મસ્તાનીથીજ એ બધું થવા પામ્યું.

હવે ક્યવન્નાને સ્વદારા કે પરરમણીનો વિચાર રહ્યો ન હતો. તે માત્ર અત્યારે પ્રેમ કે ઇશકની ઇમારત પર આરૂઢ

થઈને બેઠો હતો કચવન્નાને વેશ્યાના પાશમાં સપડાવીને પેલા વિલાસી જનો તો ધનદત્ત શેઠ પાસેથી ઇનામ-મદલો લઈને પોખારા ગણી ગયા.

જે વેશ્યાની સાથે કચવન્નાની સોળત થઈ હતી તેનું નામ દેવદત્તા હતું. તે જોકે નૃત્ય કરવામાં 'કુશળ' હતી તથાપિ તેના આચાર વિચાર શુદ્ધ હતા. તે કચવન્ના સિવાય બીજા પુરૂષને ચાહતી નહતી સામાન્ય વેશ્યાઓમાં જેવો આચાર ન સંભવે તેવો આચાર દેવદત્તાએ પોતાની ક્રિયામાં સૂકી દીધો હતો, જોગ વિલાસ કરતાં જ્યારે તેમને દ્રવ્યની જરૂર પડતી, ત્યારે વસુમતી બહુજ કાળજીથી મનમાનતું ધન મોકલી આપતી હતી. એ રીતે ગાનતાન અને મદન મસ્તીમાં દિવસો વીતાવતાં કચવન્નાને રાત દિવસની પણ ખબર પડતી ન હતી.

એક દિવસે કચવન્ના અને દેવદત્તા બહુજ આનંદપૂર્વક અટારીમાં બેઠા હતા. શરદ પૂનમનો ચંદ્રમા પોતાની ચંદ્રિકાથી તેમના આનંદમાં ઓર વધારો કરતો હતો એવામાં નીચેથી નોકરે આવીને કહ્યું કે—એક પુરૂષ કચવન્નાને મળવા આવ્યો છે, જે આપનો હૂકમ હોય તો ઉપર મોકલું.” એટલે કચવન્નાની પરવાનગી મળતાં નોકર પેલા પુરૂષને ઉપર લઈ આવ્યો. તે પુરૂષ મારફતે વસુમતીએ

કયવન્નાને એક સદેશો મોકલ્યો હતો તે પુરૂષે પ્રણામ કરતાં કહ્યું કે—

“ શેઠજી ! માતાજીએ તમને આશીર્વાદ સાથે કહેવરાવ્યું છે કે—ઘર મૂકતાં તને બાર વરસ થઈ ગયા છતાં હજી ઘર તરફ તું નજર કરતો નથી એ તારા જેવા સુપુત્રને યોગ્ય નથી. અમે તારા માતૃપિતા હવે વૃદ્ધ થયા, તેથી તને મળવાની અમને ઘણી ઉત્કંઠા છે, તારી રાહ જોતાં અમે બાર વરસ તે બાર યુગ જેવા સમજીને કહાડ્યા છે, હવે તો તું એકવાર અમને દર્શન દે, તો અમારા અંતરને આનંદ થાય અમારી વૃદ્ધાવસ્થાને લીધે હવે અમારા શરીરનો ભરોસો નથી માટે તું જાતે આવીને ઘર તથા હુકાનનો કારભાર સંભાળી દે. અહીં તારા સિવાય બીજો કોઈ સંભાળે તેમ નથી, તે વાત કાંઈ તારાથી અજાણી નથી માટે હું આપને બોલાવવા આવ્યો છું, તો મહેરબાની કરીને સત્વર આવો.”

એ પ્રમાણે સંભળતાં કયવન્નાએ કહ્યું કે—અરે ! ભાઈ ! તું આ શું બકે છે ? શું આ ઘરમાં રહેતાં મને બાર વરસ થઈ ગયા ? નહિ, નહિ, મને અહીં રહેતા માત્ર બાર રાત્રિ થઈ હશે, મારી માતા બહુ પ્રેમાળ હોવાથી મારો વિરહ સહન ન કરી શકવાને લીધે બાર રાત્રી તેને

બાર વરસ જેવડી લાગી હશે અને તેથી તારા મુખે તેમ કહેવરાવ્યું છે.

એટલે પેલા પુરૂષે આશ્ચર્યથી કહ્યું—“ શેઠજી ! માતાના સ્નેહે બાર દીવસને બાર વરસ નથી બનાવ્યા, પણ તમને જ્ઞાતિમાં નાખનારી માયાએ બાર સાલના બાર દિવસ બનાવ્યા છે. રાત દિવસ મદનની મસ્તી અને સંગીતના રંગમાં રમતાં તમને બાર વર્ષ તે બાર દિવસ જેવડાજ લાગ્યા.

કચવન્ના “ ઠીક છે, કદાચ બાર વરસ થયા હોય તો પણ ભલે જા, તું મારા માતૃપિતાને પ્રણામ કહીને કહેજે કે—કચવન્નો હવે થોડા દિવસમાં આપની પાસે હાજર થશે, તમે મારી કાંઈ કાલજી કરશો નહિ, આપને મળવાની મને પણ ઉત્કંઠા છે, પણ અત્યારે અહીંનું સુખ સુકવાની કોઈ રીતે મરજી થતી નથી ”

એ રીતે કચવન્નાનાં બોલ સાંભળતાં પેલો પુરૂષ રસ્તે પડ્યો, તેણે આવીને ધનદત્ત શેઠ અને વસુમતીને કચવન્નાનો બધો વૃત્તાંત બરાબર કહી સંભળાવ્યો, એટલે ધનદત્ત શેઠે દિલગીર થઈને વસુમતીને કહ્યું—“ વહાલી ! જોયું આ કુસંગતનું પરિણામ ! જો તે વખતે મારું કહ્યું માન્યું હોત તો અત્યારે આવો નિરાશ થવાનો વખત ન આવત, વહુની દયા દાવી પુત્રને વિદ્વાસી બનાવવા જતાં અત્યારે તો તેને પણ

શુભાવી બેઠા હીએ. બાર વરસ થયાં તેનું મુખ જોવા પણ પામ્યા નથી, કુસંગને લીધે કુળની લાજ છોડીને તે વેશ્યાના ઘરે જઈ વસ્યો છે; પુત્રને સુધારવાની આવી ચાલાકી વા-
પરતાં તેમે સાસુ વહુએ શું કામ મેળવ્યું ? ”

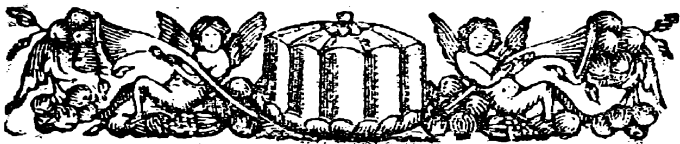
એ પ્રમાણે તે ત્રણે નિરાશ થઈ ગયા, હવે કયા ઉ-
પાયથી પુત્રને પાછો લાવવો તેવો કંઈ ઉપાય તેમને સૂઝ્યો
નહિ, પુત્રની ચિંતાએ શેઠ શેઠાણીનું રકત શોષી લીધું, રાત-
દિવસ એજ કાલજીમાં સેકાઈને તેમણે દેહની સાથે આ
દુનીયાનો ત્યાગ કર્યો, શેઠ શેઠાણી મરણ પામતા ઘરમાં જ-
યશ્રી એકલી રહી, તે પણ બિચારી દુઃખથી દગ્ધ થઈ ગઈ
હતી, એટલે મુનીમોના હાથમાં જે કંઈ આવ્યું, તે તેઓ
હજમ કરી ગયા, કેટલુંક સંબંધીઓ ઉઠાવી ગયા, અને
બાકીનું જે કંઈ રહ્યું હશે, તે પતિની આજ્ઞાથી જયશ્રીએ
વેશ્યાને ત્યાં મોકલાવ્યું, એ રીતે તેના ઘરની માલ મિલકત
બધી ખલાસ થઈ ગઈ. જયશ્રી પાસે હવે પોતાની આજીવિકા
પુરતું પણ કંઈ રહ્યું નહિ. છેવટે તે રેડીયાનો ધંધો લઈને
પોતાનું ગુજરાન ચલાવવા લાગી, એ (સુદર્શન ચક્ર)
રેડીયાનો આશ્રય લઈ પૂર્વે કેક નિરાધાર અને દીન
અજાણોએ પોતાના કુળની મર્યાદા સાચવી છે, અત્યારે ગી-
લોએ એના ગદુત્તને જમીનદોસ્ત કરેલ છે. પણ અંતે શું

અર્થ અગાચોને એનો આશ્રય લીધા વિના ચાલશે ?
 નહિજ ચાલે, ગરીબ ઝિચારી જયશ્રીએ પોતાના સુખને
 માટે જે કંઈ પ્રયત્ન કર્યો તે તેને દુઃખરૂપ થયો, ભાગ્ય વિના
 મનુષ્યના પ્રયત્નો બધા વૃથા જાય છે, કારણ કે—

“ ઉદય ને અસ્તના ચક્રે, ફરે દુનીયા તણી બાજી,
 શકાયે ના કળી કોથી, સવારે શું થવાનું છે ? ”

જાસ, સુખ દુઃખનો આધાર પોતાના ભાગ્ય પર સ-
 મજીને દરેક મનુષ્યને વર્તીવું પડે છે. માટે ઉદયમાં ફુલાઈને
 ફાંકડા થવાની જરૂર નથી. અને ગરીબીમાં ગસરાઈને દીન કે
 દુઃખાતુર થવું નહીં.

પ્રકરણ ૩ જી

પ્રેમી-સંમેલન.

પોતાની દુઃખી હાલત વિચારતાં જયશ્રી બહુ શોકમાં
 ડુબી જતી, “ હવે શું કરવું ? એની તેને કશી સમજ પડી
 નહિ, છેવટે તેને એક ચુકિત યાદ આવી. તેના ઘરમાં કય-
 વન્નાના સમયની એક મેના પાળેલી હતી. તે ઘણીવાર કાલું
 કાલું બોલીને જયશ્રીને આનંદ પમાડતી હતી, તે મેનાને
 ખુબ પઢાવેલી હતી, તેથી તે મનુષ્યની ભાષા સમજતી હતી,
 એ મેના મારફતે કંઈક સંદેશો પોતાના પતિને મોકલવાનો
 જયશ્રીએ નિશ્ચય કર્યો. પછી તે મેનાની પાસે આવીને કહે-
 વા લાગી-“ ખ્યારી મેના ! તું ઘણા વખતથી આ ઘરમાં
 એક બાલકની જેમ ઉછરી છે. તો આજે તે પોષણનો બ-
 દલો આપવાનો વખત આવ્યો છે. વ્હાલી મેના ! જો સાં-
 ભળ, આજે તારે અહીંથી ઉડીને તારા અને મારા માલીક
 પાસે જવાનું છે. ત્યાં જઈને તેમને એક મારો સંદેશો
 સંભળાવજે, મારી મધુરી મેના ! હું જે શબ્દો કહું, તેવા

મેં તેવા શબ્દો, તું તારા કોમળ મુખથી બોલજે, માનીતી મેના ! જા, મારા મનના માલીકને કહે કે—‘ તમારી અર્ધાંગના જયશ્રી, ખાર વરસના તમારા વિરહાનલથી, બળી રહી છે. તેણે નિદ્રાની સાથે શૃંગાર તથા શરીર શુશ્રૂષાનો ત્યાગ કર્યો છે. કહેતાં જીભ ઉપડતી નથી, છતાં કહેવાઈ નય છે કે—મારે માટે તમે હું સને જદલે કાગ નીવડ્યા અને સુતરું સમજીને સ્વીકાર્યા પણ પીતલ નીવડ્યા, નાથ ! આવા કર્કશ શબ્દો માટે ક્ષમા કરજો. હું આપના પ્રેમની તરસી છું. તે શું તરસીને સતાવવી તે આપને ઉચિત છે ? આપદિલ્લવર મનના અને ગુણી છો, તો મારા જે કંઈ અપરાધ થયા હોય, તે તમારે ક્ષમવા યોગ્ય છે. મારા હૈયાના હાર ! હવે તો તરત પધારીને આ દીન દાસીને દર્શન દો આપની રાહ જોતાં દિલની ધીરજ લુંટાઈ ગઈ છે, અને નયનોના નીરથી વદન સદાકાળ ભીંજેલ રહે છે. આપણા ઉંચા કુળની લાજને તિલાંજલિ આપીને આપ એક નીચ કુળની વેશ્યાના આવાસમાં પડ્યા રહો—તે આપને ઘટે છે ? હું એક અજ્ઞ અમળા, એ કરતાં વધારે શું કહેવરાવું ? ઉડી જા, મારી મનહર મેના ! મારા માલિકને પ્રણામ પૂર્વક આ સંદેશો સંભળાવી આવ ”

એ પ્રમાણે મેનાને કહી જયશ્રી, પોતાના ગવાક્ષ પાસે આવીને ઉભી રહી. તે વખતે એ વિશાલ મકાન, સુંદર વ-

સ્તુત્તોના અભાવે તેને સ્મશાન સમાન લાચર ભાસવા લાગ્યું. વારંવાર ચો તરફ નજર કરતાં જયશ્રીનું હૃદય, દુઃખથી ભરાઈ આવ્યું અંતરમાં દુઃખ વધતાં સ્વાભાવિક રૂદન આવી ગયું, જયશ્રી ત્યાં રૂદન કરવા લાગી, આ વખતે તેને કોઈ ધીરજ આપનાર ન હતું, તેની આંખમાંથી આંસુની ધારા વહેતાં તેના વસ્ત્રો ભીંજાઈ ગયાં અને બહુ રોવાથી આંખો કંઈક સુજી ગઈ, વારંવાર તે પોતાના વસ્ત્ર વતી આંસુ લુંછવી હતી, આવા તેના રૂદનથી મેનાને પણ રોવું આવી ગયું. આથી જયશ્રીને અધિક દુઃખ લાગ્યું. પોતાના વસ્ત્રના છેડાવતી તે મેનાના આંસુ લુંછવા લાગી. એવામાં તેની ડાબી આંખ ફરકી, સ્ત્રીઓની ડાબી આંખ ફરકે તે શુભ સૂચક થાય છે. આંસુથી ભરેલ લોચન લુંછતાં જયશ્રીએ ઉચે નજર કરી, એવામાં અચાનક કોઈ પુરૂષ, સન્મુખ ઉભેલો તેણીના જોવામાં આવ્યો, તે પુરૂષનો વેષ સાદો હતો, તેના મુખપર શરમના સ્તરડા પડતા હતા. તેનું મુખ શોકની છાયાથી છવાયેલું હતું, અને તેની આંખમાંથી આંસુની ધારા ઝરતી હતી, પોતાની સામે ઉભેલા તે પુરૂષને જોતાં જયશ્રી વિચારમાં પડી—‘આ કોણ ? અચાનક અહીં ક્યાંથી ? એમ તે વિચારતી હતી, તેનામાં પેલા પુરૂષે કહ્યું “પ્રિયે ! તું કંઈ શંકા લાવીશ નહિ. મારા કુટિલ કર્મોથી ખરડાયેલો હું તેજ કયવન્નો છું, તને રીખાવી રીખાવીને

સતાવનાર હું તેજ શયતાન છું, તારા મુખની દરકાર ને કરતાં, તને હઃખ સાગરમાં ડુબાવનાર હું તેજ હેવાન છું, મારા નિર્મલ કુલને કલંક લગાડનાર હું તેજ નિર્લજ્જ છું, કુલીન કાંતાની કામનાને કચડીને વેશ્યાના વિલાસ ભુવનમાં વસનાર હું તેજ નરાધમ છું, માત પિતાને વિરહાગ્નિથી ભસ્મ કરીને પરલોકે પહોંચાડનાર હું તેજ નરપિશાચ છું, પોતાના કુસાર્યાર અને ધર્મચારને જલાંજલિ આપી દુરાચારના દુષ્ટ પંથે પ્રયાણ કરનાર હું તેજ અજ્ઞાનાંધ છું, મારી ગૃહદેવી ! તું કુલીન અને સતી છે, ધર્મને ધારણ કરનાર અને ધૈર્યવતી છે, સંકટમાં પણ શીલને સાચવી ઉભય કુળને નિર્મળ રાખનારી છે. તારી એ પવિત્રતાના પ્રતાપેજ હું પાછો સહીસલામત ઘરે આવ્યો છું, એમ મને લાગે છે, તારા નિર્મળ પ્રેમ પ્રભાવની પૂર્ણતાએજ મને અહીં આકર્ષી લીધો છે. દેવી ! તને રીખાવવામાં મેં કંઈ બાકી રાખી નથી, પણ તે મારા બધા અપરાધ ક્ષમા કરજે. ધન્ય છે સતી તારી ટેકને ! ! ”

કયવન્નાના આવા ખેદભર્યા શબ્દોથી, જયશ્રી શરમાઇ ગઇ, તેણે ક્ષણભર પોતાનું મુખકમલ નીચે નમાવી દીધું. પોતાના પતિને હવે કંઈ સમજાવવા જેવું તો તેને લાગ્યુંજ નહિ, છતાં પોતાને માટે જે તેણે શરમાવે તેવા શબ્દો કહ્યા, તે જયશ્રીને કંઈક વધારે પડતા લાગ્યા, એટલે તેણે

વિનયથી અંજલી જોડીને કહ્યું—“ સ્વામિનાથ ! આપ ખેદ ન કરો, મને તેટલા બધા વિશેષણોનું ગૌરવ આપવાની જરૂર નથી, મને દાસીને તેવા શબ્દો કહીને શરમાવો નહિ, મને આપે કંઈ પણ સત્તાવી નથી, પણ મારા કર્મોએ મને સત્તાવી. તેમાં આપનો લેશ પણ અપરાધ નથી અને તેથી ક્ષમા માગવાની પણ જરૂર નથી. સદ્ભાગ્યે તમે પાછા પધાર્યા, એટલે હવે બધું સાફ થશે. અત્યારે આપણા ઘરની તેવી હલકી દશા થઈ ગઈ, છતાં આપણા અંતરની પવિત્રતા અને શુભ ભાવના આપણને ઉચ્ચ દશાએ લાવશે.” એમ કહી જ્યસ્ત્રીએ પતિને ધીરજ આપીને શાંત કર્યો.

પ્રિય પાઠક ! દેવદત્તા વેશ્યા તો કયવન્ના ઉપર બહુ ખ્યાર રાખતી હતી, છતાં કયવન્નાને ત્યાંથી ભાગી છુટવાનું શું કારણ હશે, તે પણ સમજવાની જરૂર છે.

કયવન્નાના ઘરથી ધન આવતું બંધ થયું. કારણ કે હવે જ્યસ્ત્રી તેને કંઈ મોકલાવે, તેવું તેની પાસે કંઈ રહ્યું ન હતું. ત્યારે દેવદત્તાની અક્ષા-વૃદ્ધાએ દેવદત્તાને સમજાવતાં કહ્યું કે—“ હે વત્સે ! હવે આ કયવન્નાને તું ઘરમાંથી બહાર કઢાડી મૂક. એનું ધન આવતું બંધ થયું છે. આપણો વેશ્યાવ્યવહાર તો માત્ર ધન ઉપરજ ટકી રહેલો છે. ધન ધતી લેવાની ખાતરજ આપણને ઉપર ઉપરથી બનાવટી પ્રેમ ખતાવવો પડે છે. જેમ પાંદડાં વિનાના વૃક્ષને પક્ષીઓ તણદે,

જેમ જળ વિનાના સરોવરને મુસાફરો તજીદે, અને જેમ કૃપાણુને યાચકો તજીદે, તેમ આપણે નિર્ધનને તજી દઈએ છીએ. આપણો ધન પૂરતોજ સંબંધ હોય છે. ધન વિનાના પુરુષની સાથે પૂર્વની પ્રીત સંભારીને આપણે મોહમાં ન તણાવું જોઈએ. બેટા ! તું શાણી અને સમજી છે, માટે તને વધારે શું કહું ? ”

એ પ્રમાણે વૃદ્ધાના વચન દેવદત્તાને રૂચ્યા નહિ. કારણ કે તેણે કયવન્નાની સાથે જીવન પર્યાપ્તનો પ્રેમ જોડ્યો હતો. તેને હવે ધનની પરવા ન હતી, પણ પ્રેમની પરવા હતી. એટલે તે જરા ગરમ થઈને બોલી—‘ અહ્હા ! તેમ મારાથી બની શકશે નહિ. મનુષ્યનું હૃદય એકજ હોવું જોઈએ. જે ક્ષણે ક્ષણે વિવિધ સંયોગ પામતાં ચક્રની જેમ ફર્યા કરે, તે માનવયોગ્ય હૃદય નહિ, પણ પશુનું. હું કયવન્નાને માફ હૃદય આપી ચુકી છું, માટે હવે તે ફેરવી શકાશે નહિ. તેવી અધમતા અને અંધતા મને જોઈતી નથી. પ્રભુ આપનું કલ્યાણ કરે. મને હવે તેટલાથીજ ખસ છે. ’

એ રીતે કયવન્નાને કહાડી મૂકવાને તે બંને વચ્ચે વારંવાર તકરાર થતી, પણ દેવદત્તાએ કોઈ રીતે માન્યુંજ નહિ, ત્યારે તે બીજી કોઈ રીતે તેને હાંકી કહાડવાનો રસ્તો શોધવા લાગી, એમ કરતાં એક દિવસે તે અહ્મદાએ કયવન્નાને કઠિન શબ્દોમાં કહ્યું—“ આ નિર્લજ્જને કંઈ શરમ છે ? ગિયારા

બુઢા મા બાપ મરી ગયા, તો પણ એ પોતાના ઘરની સંભાળ લેતો નથી. આવા પશુ જેવા મનુષ્યો પૃથ્વીપર શા માટે અવતરતા હશે ?” બસ, આટલા શબ્દો કયવન્નાને પૂરતા હતા એટલે તરતજ તે પોતાના પંથે પડ્યો. કયવન્નાના ગયા પછી દેવદત્તાને બળર પડતાં તેને અત્યંત અફસોસ થયો, અને તેણે અક્કાની સાથે મોટો કલહ કર્યો.

હવે અહીં કયવન્નો પોતાની સ્ત્રી જયશ્રી સાથે વાર્તા વિનોદ કરી રહ્યા છે, એવામાં આબૂપણ્ણથી અલંકૃત એક રમણીય રમણી આવીને કયવન્નાને એકદમ લેટી પડી અને બોલી કે—“ પ્રાણનાથ ! જો ચંદ્ર વિના ચંદ્રિકા રહે, તો હું આપના વિના રહી શકું. આપ બલે મને તજી ગયા, પણ હું તમને કેમ તજું ? જીવનપર્યંત હું આપની દાસી થઈને રહેવાને તૈયાર છું. બહાલા ! હવે કદિ મને તજી ન દેશો.”

પાંચક ! તે રમણી દેવદત્તા પોતે હતી, અક્કા સાથે કલહ કર્યા પછી કયવન્ના વિના પોતાના ઘરમાં રહેવાને કંટાળો આવતાં તે પોતાના કીંમતી અલંકારો લઈને કયવન્નાના ઘરે ચાલી આવી. પછી અંજલિ જોડીને તે અલંકારો બધા કયવન્નાની આગળ મૂકતાં તે બોલી—“ પ્રિયતમ ! આ આબૂપણ્ણો બધા તમે આપ્યા છે, અને હવે પછી પણ આ દેહ સાથે એના તમેજ માલિક છો. આ અલંકારોને વેચીને આપણા ગૃહવ્યવહારની અગવડ દૂર કરો.”

આવા બનાવથી જ્યસ્ત્રી તો આશ્ચર્યમગ્ન થઈ ગઈ. દે-
વદત્તાપર અત્યંત સ્નેહ જતાવતાં તે લેટી પડી, જાણે એ
સગી બહેનો હોય તેવી રીતે તે બંને આપસમાં પ્રેમાળ બની
ગઈ. શોકય ભાવની લેશ પણ અંતરમાં ઈર્ષ્યા ન લાવતાં,
તેઓ એક બીજાને જોતાં અધિક અધિક આનંદ પામતી હતી.
એ બંને પત્નીઓનો ઉભરાતો આનંદ જોઈને ક્યવન્નાનો
હર્ષ-સાગર મર્યાદા મૂકી દેતો હતો. પછી પ્રેમમૂર્તિ તે ત્રિ-
પુટી સ્નેહથી પોતાનો સમય વ્યતીત કરવા લાગી.

પ્રકરણ ૪ થું.

આત્મે સ્વપ્ન કે સત્ય ?

દેવદત્તાએ આજુલાં અલંકારો વટાવીને તેમાંનું અર્ધ ધન ક્યવન્નાએ ખાંને પત્નીઓના નિર્વાહ માટે રાખ્યું, અને અર્ધભાગથી વેપાર કરવાનો વિચાર કર્યો. એવામાં એક દિવસે એક વહાણ દેશાંતર જવાનું હતું. તે સાંભળતાં ક્યવન્નાએ તેમાં ખેડીને વ્યાપાર ખેલવાને દેશાંતર જવાનો નિશ્ચય કર્યો. એટલે પોતાના ઘરની વ્યવસ્થા ખરાબર કરી તેણે પત્નીઓને બેલાવીને કહ્યું કે—

“ મારી ગૃહદેવીઓ ! મારે હવે દેશાંતર જવાનું છે. મારો વિયોગ હિન્મતથી સહન કરજો. તમારા આચાર વિચારમાં અડગ રહીને અપસરે ધર્મ સાધન કરજો. બે ઘડી ધર્મચર્યા કરી સમયનો સદુપયોગ કરજો, અને વધારાના વખતમાં આસપાસની સ્ત્રીઓને એકત્ર કરીને તમારા સદ્વિચારોનું સિંચન કરજો. તેમને ગૃહ-ઉદ્યોગરૂપ રેંટીયાનું મહત્ત્વ સમજાવજો. તમારા જેવી શાણ્ણી અને યુક્ત મહિલાને એ કરતાં વધારે શું કહેવાનું હોય ? ”

એમ ધીરજ આપીને સાયંકાલે તે ઘરથી વિદાય થયો. તે વખતે બંને સ્ત્રીઓએ કહ્યું—“ બહાલા ! જીવનના આધાર ! તમે જાઓ ’ એમ કહેતાં જીભ ઉપડતી નથી, પણ આ મંગલમય અવસરે અપશુકન ન થાય, તેટલા માટે તેમ કહેવું પડે છે. અત્યારે આનંદ દર્શાવવાને બદલે અશ્રુ પાડતાં અમંગલ થાય, માટે તેમ પણ કરવું ઉચિત નથી. નાથ ! હવે અમારા અંતરના એજ હર્ષોદ્યાર છે કે—તમે સ્વકાર્ય સિદ્ધ કરી પાછા વહેલા પધારજો. શાસનદેવના પ્રભાવથી આપના વિધનો બધા વિનાશ પામજો. દેશાંતરમાં સદા સાવધાન રહેજો. ઘરની વારંવાર ચિંતા ન કરશો અને આ દાસીઓને કોઈવાર અંતરથી અલગ કરશો નહિ ” બસ, જાણે સાક્ષાત્ લક્ષ્મી અને સરસ્વતીના એ આશીર્વાદથી કયવન્નાને અપૂર્વ આનંદ થયો. અને એ આનંદના તરંગમાં તે ત્યાંથી વિદાય થયો.

વહાણુ પ્રભાતે હંકારવાનું હોવાથી રાત્રે બે ઘડી વિશ્રાંતિ લેવાના ઇરાદાથી કયવન્નાએ નગરની બહાર એક દેવાલયમાં પ્રવેશ કર્યો. એ દેવાલયમાં એક ભાંગ્યો તૂટ્યો ખાટલો અને એક રૂઝુ ગોદડી પડ્યા હતાં, એટલે તે ગોદડી ખાટલાપર ણિછાવીને સુઇ ગયો. તેને મીઠી નિદ્રા આવી ગઇ અને વચ વચમાં ઘરની વ્યવસ્થા તથા વેપારના સ્વપ્ન આવતાં હતાં.

લગભગ અર્ધરાત્રિનો સમય છે. ચોતરફ અધકારનું સામ્રાજ્ય છવાઇ રહ્યું છે. મનુષ્યો બધા નિદ્રાદેવીના ઉત્સ-

ગમાં આરામ લેતા હતા. પક્ષીઓ બધા વૃક્ષોમાં ભરાઈને
 મૈત્ર સેવતા હતા. આવી ભયંકર અર્ધરાત્રે દૂર કોઈ પાંચ
 સ્ત્રીઓ હાથમાં એક દીવો લઈને આવતી જણાતી હતી. જોત
 જોતામાં તો તે પેલા દેવાલય પાસે આવી ગઈ. એ પાંચે
 રમણીઓમાં એક વયોવૃદ્ધ હતી, અને ચાર પૂર્ણ યૌવાનવતી
 હતી. વૃદ્ધાના હાથમાં દીવો હતો તેણે દેવાલયમાં દાખલ
 થઈને નજર કરી તો એક પુરૂષને ખાટલામાં સુતેલો જોયો
 તેની આકૃતિ ભવ્ય અને કુલીનતા સુચવતી હતી, પછી
 પેલી વૃદ્ધાએ તરતજ ચાર યુવતિઓને અંદર બોલાવી અને
 આજ્ઞા કરી કે—‘જસ, ખાટલા સહિત આ પુરૂષને એકદમ
 ઉપાડીને ઘર લાણી ચાલો. આપણું કામ સિદ્ધ થઈ ગયું,
 આવી ઘોર અર્ધરાત્રે એક કલાક ભમતાંજ દૈવની આપણા
 પર કૃપા થઈ ગઈ,’ એમ તે વૃદ્ધાના મુખમાંથી વચનો ની-
 કળતાંજ તે ચારે રમણીઓએ ખાટલો ઉપાડ્યો. એટલે
 વૃદ્ધા દીવો લઈને આગળ ચાલી અને ચાર યુવતિઓ ખા-
 ટલાને હલાબ્યા સિવાય તથા પગને અવાજ કર્યા સિવાય
 તેની પાછળ ચાલી. તે રમણીઓ જોકે બહુજ કોમળ હતી
 છતાં પેલી વૃદ્ધાની બીક અને રાત્રિને લીધે તે એકદમ પો-
 તાના મકાનમાં આવી ગઈ.

બહાલા વાચક ! અહીં એ રમણીઓની કંઈક પીછાન
 કરાવવાની જરૂર છે. ચાર રમણીઓ પેલી વૃદ્ધાની પુત્રવધૂ

હતી, અહીં આવ્યા પહેલા લગભગ બે ત્રણ કલાકે તે વૃદ્ધાને એકનો એક તરુણ પુત્ર, સર્પ કરડવાથી મરણ પામ્યો હતો તેને બીજું કંઈ સંતાન ન હતું તેથી તે વખતના કાયદા પ્રમાણે રાજા તેમની મિલકત લઈ જાય. તેના ભુવનમાં અપાર સંપત્તિ હતી. આ સંપત્તિ હુંટાર્ધ ન જાય, તેટલામાટે એ વૃદ્ધાનો પ્રયાસ હતો. એ વૃદ્ધા જો કે સ્ત્રીજાત હતી છતાં પોતાના રૂપમાં આવતાં મોટા મદોના મદનું પણ મર્દન કરતી હતી. પોતાની પુત્રવધૂઓ પર તેણે એટલી બધી દાબ રાખી હતી કે—તે જેટલા પગલાં ભરાવે, તેટલા પગલાંઓ ભરતી હતી તે વૃદ્ધાની સામે તેમનાથી કંઈપણ બોલાતું ન હતું. એ વૃદ્ધાની પ્રચંડ પ્રેરણાથીજ તે યુવતિ ઓને આ કામમાં ઉતરવું પડ્યું હતું. એ વૃદ્ધાની માંગરી આંખો અને રાક્ષસી સમાન મુખ જોતાં તે રમણીઓને લાય ઉપજતો એટલે તેનાં વેણ, તેઓ નમ્રપણે સાંભળી અને સહન કરી લેતી હતી.

હવે પ્રભાતે સૂર્યના કિરણોએ પૃથ્વીને જ્યારે સોનેરી વર્ણની બનાવી, તે વખતે કયવન્નો જાગ્રત થયો. આંખ ઉઘાડી જોતાં તે એક લવ્ય અને ચળકતા મકાનમાં બેઠેલો હતો. પેલી ચાર સ્ત્રીઓ તેના ખાટલાની આસપાસ બેઠી બેઠી ટગર ટગર જોયા કરતી હતી કારણ કે તે વૃદ્ધાએ હજી સુધી તેમને કંઈ દ્રશ્યવ્યું ન હતું. એક તો દેવ વિમાન

સમાન મકાન અને તેમાં રાત્ર રચીલાની અપૂર્વ શોભા જોતાં ક્યવન્નો છકજ થઇ ગયો. તરત તેને વિચાર આવ્યો કે— આ તે સ્વપ્ન કે સત્ય ? હું જાગ્યત છું કે નિદ્રામાં ? કદી ન જોયેલ આ રમણીય ભુવન કેવું ? આ જમી સંપત્તિ મારી પાસે કપારે હતી ? આ અદ્ભુત અંગનાઓ.....આમ તે વિચારે છે, એવામાં પેટી વૃદ્ધા આવી પહોંચી અને બોલી કે—“હે વત્સ ! આજ તને આટલો જમો પ્રમાદ ક્યાંથી ? દરરોજ તું સૂર્યોદય પહેલાં પ્રાતઃકર્મમાં લાગી જતો અને આ તારી કામિનીઓના કામ વિલાસમાં વ્યગ્ર થઇ બેઠો છે. તને પણ પ્રમાદ પસાદી મળી છે શું ? ઉઠ બેટા ! તારું નિત્યકર્મ સંભારી લે. ”

વૃદ્ધાના આ પ્રપંચી વાક્યોએ ક્યવન્નાના આશ્ચર્યનો ઉદ્ભવ ઉછળાવી દીધો. તે ગંભીર વિચારમાં પડી ગયો કે— “ આ ઘરનો હું માલિક ? આ વૃદ્ધ સ્ત્રી મને પોતાના પુત્ર તરીકે ઓળખાવે છે. એ પણ શી રીતે ? વળી આ ચાર રંભા જેવી રમ્ય રામાઓને મારી સ્ત્રી તરીકે શી રીતે સમજાવી ? મારી તો બે પત્નીઓ છે અને તે એમના કરતાં જુદી છે આ અચ્ચાનક આટલો જમો ફેરફાર કેમ થઇ ગયો ? શું હું ક્યવન્નો નહિ ? ” પોતાની કેટલીક નીશાનીઓ તરફ જોતાં તેને નિશ્ચય થયો કે—“ હું ક્યવન્નો છું પણ આ જમી જાહુ જાજી શામાટે રચવામાં આવી છે, તે સમજ

શકાતું નથી છેવટે તેને એમ લાગ્યું કે—વખતસર અગાઉને મને ભ્રમ હશે. તેવા પ્રકારના સ્વપ્નથી મેં સાચું માની લીધું હશે, પણ અત્યારે તો બીજાત દશા છે માટે બ્રાંતિ કેમ કહેવાય ? એમ ધારીને તેણે પોતાનું અર્ધ સમાધાન કરી લીધું.

હવે પેલી ચાર રમણીઓ તે વખતે એકાંતમાં જઈને પરસ્પર કંઈક વિચારવા લાગી. તેમાં એક બોલી—‘આ તો ગજબ થયો, આ સંડે આપણને બરાબર બતાવી. શું એ પુરૂષને આપણે પતિ તરીકે સ્વીકારવો ?

બીજી બોલી—‘અરે ! એમ તે કેમ બને ? એક સંબંધમાં શું બે ભવ કરવા ? કુલીન કાંતાઓને એવું કદી પણ ન ઘટે શું આપણે તેવા હલકા કુળની છીએ કે ગમે તે પુરૂષ સાથે પતિ તરીકેનો સંબંધ કરી લઈએ ?

ત્રીજી બોલી—‘એ બધું સાચું, પણ એ સંડના વિચાર વિરુદ્ધ આપણાથી એક પગલું પણ કેમ બરાય ? તેની પાસે એક બોલ બોલવાની પણ આપણામાં તાકાત નથી. તો આવી મોટી વાતો કરવાથી શું વળવાનું હતું ?’

ચોથી બોલી—‘પણ એતો આપણું કલેજું કાપી નાખે, તો પણ તેની સામે એક બોલ બોલવાની આપણામાં તાકાત નથી.’

આ પ્રમાણે તે વાતચીત ચલાવતી હતી, તેવામાં પેલી વૃદ્ધાના ત્યાં પબલાં થયાં. એટલે માનિનીએને મૌન ભજવું પડ્યું. પણ—‘ આ બધી સાથે મળીને કંઈક ઉંચા નીચા વિચાર ચલાવે છે ’ એમ તેમના પડી ગયેલા મુખ-પરથી સમજી એકદમ ક્રોધથી બગુટી ચડાવીને તે બોલી— ‘ અહીં લેગી મળીને શું વાટો છો ? મારાથી છુપી રીતે મસલત ચલાવવાનો તમને જરા પણ અખત્યાર નથી. તમારે જે વિચાર કરવા હોય, તે મારી રૂબરૂ કરવા. ખખરદાર ! મારી મરજી વિરુદ્ધ કંઈ પણ આદર્યું છે, તો તમે જાણો. મારી આજ્ઞા વિના એક પગલું પણ તમારાથી ભરી શકાશે નહિ. તમે હજી મારા જેટલા વરસ કાઢ્યા નથી, તેથી વ્યવહારની વાતમાં તમે શું જાણો ? જો (આજે) આ રસ્તો મને ન સૂજ્યો હોત તો કાલે ભોજનને માટે રાજાના ગરબુ થવું પડત. માટે જે કંઈ થયું છે, તે બધું લાંબા વિચારપૂર્વક કરવામાં આવ્યું છે. તેમાં લેશ પણ તમારે શંકા કરવાની કે માથું મારવાની જરૂર નથી. વળી હું તમને ખાસ આગ્રહપૂર્વક લલામણ કરું છું કે—એ લાવેલ પુરૂષને તમે પતિ તરીકે સ્વીકારી લ્યો. તમે એની સાથે એવો ગાઢ પ્રેમસંબંધ બતાવો કે એને કોઈ પ્રકારનો બ્રમ ન રહે. હું પુત્ર તરીકેનો એને સ્નેહ બતાવીશ. એટલે આપણા ગાઢ પરિચય અને સ્નેહથી એ પોતાની વીતક

વાત બધી બૂલી જશે. એ જીજ ઘરમાં કે કુટુંબમાં હતો—
એ વાત બિલકુલ તેને સ્વપ્ન જેવી થઈ પડશે. ખસ, આ
મારી આજ્ઞાને તમે શિરસાવંધ કરી લેજો. નહિ તો તમારા
ભુરા હાલ થશે. ”

પોતાની સાસુની આવી સખત ધમકીથી તે બિચારી
ચારે ચતુરાઓ માખણ જેવી નરમ થઈ ગઈ. પછી ક્યવ-
ન્નાની સાથે હળવે હળવે પરિચય વધતાં તેમની વચ્ચે
પતિ-પત્ની જેવો સંબંધ થઈ ગયો. ભવિતવ્યતાની કળા
વિચિત્ર છે. તે ચારે મદમાલી માનિનીઓની સાથે લોગ
વિલાસ કરતાં ક્યવન્નાને બાર વરસ વ્યતીત થઈ ગયા.
સુખ સામગ્રીમાં બાર વરસ તે બાર ઘડી જેવા લાગે છે
અને વિષમાવસ્થામાં બાર ઘડી કહાડવી તે બાર વરસ
જેવડી થઈ પડે છે. એમ કરતાં ક્યવન્નાને તે ચારે પ્રમદા-
ઓથી ચાર પુત્રો થયા, તે મોટા થતાં કંઈક લખતાં વાંચતાં
શીખ્યા, ત્યારે પેલી વૃદ્ધાને વિચાર થયો કે—“હવે મારા
પોત્રો મોટા થયા, એટલે રાજા આ ઘરની મિલકતમાં હાથ
નાખી શકે નહિ. માટે હવે એ પુરૂષને ઘર બહાર કરવો
જોઈએ. ” એમ વિચારીને તેણે ચારે વહુને કહ્યું— “જેમ
બાર વરસ પહેલાં એ પુરૂષને જેલી હાલતમાં તમે લાવી,
તેવી રીતમાં તેને પાછો તેજ સ્થાને સુડી આવો. હવે

તેમણે પુત્રો મોટા થયા, માટે એની કંઈ જરૂર નથી.’ આ વચન સાંભળતાં તે ચારે બાલી—‘સાસુજી ! આવી અઘટિત વાત કેમ બોલો છો ? જેણે બાર વરસ આપણા ઘરમાં રહીને વંશની વૃદ્ધિ તથા ઘરની રક્ષા કરી અને જેની સાથે બાર બાર વરસ અમે વિના સંકેતે પતિની જેમ ભોગ વિલાસ કર્યા. તેને અમારાથી હવે ઘરની જહાર કેમ કહાડી શકાય ?’

આ પ્રમાણે તેમના વચન સાંભળી, વૃદ્ધાએ બહુજ શુસ્સે થઈને કહ્યું—‘અરે ! તમે મારી પણ સાસુ બની એકા શું ? જો એને હવે વધારે વખત અહીં રાખીશું, તો આપણા ઘરનો એ માલિક બની જશે. માટે તમને ટુંકમાં સમજાવું તેમ કરી નાખો. આ કામમાં વિલંબ થવો ન જોઈએ.’ આથી તે કામિનીઓએ તેમ કહ્યું. પણ પોતાની સાસુ ન દેખે તેમ તેમણે ક્યવન્નાને માટે ચાર મોઢક બનાવ્યા, તેમાં એક એક મહા કીમતી રત્ન નાખીને તેના છેડે બાંધી દીધા, પછી જ્યારે રાત્રે તે મીઠી નિદ્રાના સ્વાદમાં મસ્ત થયો, ત્યારે પ્રથમની જેમ તેજ ખાટલા પર તેને સુતાડીને તેજ દેવાલયમાં તે સુકી આવી.

પ્રભાતે દેવાલયમાં ઘંટાનાદ થતાં ક્યવન્નો બહાર થયો અને ચાતરફ નજર કરે છે, તો તેજ ખાટલા ગોદડીમાં તે

પડ્યો હતો. તેણે વિચાર કર્યો કે-‘ આ તે સ્વપ્ન કે સત્ય ? મારી ચાર સ્ત્રીઓ અને પુત્રો ક્યાં ? હું સમુદ્રની સફર માટે નીકળ્યો હતો, તે પછી વાત સાચી. શું ત્યારે ચાર સ્ત્રીઓ અને પુત્રોનું તો મને સ્વપ્નજ આંચું હશે ? ’ આવી બ્રાંતિથી તે બ્રમિત થઇ ગયો. છેવટે દેવાદયના પૂજારીએ તેને ઓળખ્યો અને તે તેના ઘરે મૂકી આવ્યો. ત્યાં ઘરમાં પ્રવેશ કરતાં ખાર વરસનો એક છોકરો જોવામાં આવ્યો. વાચકને સમજવાની જરૂર છે કે કયવન્નાના પ્રવાસ વખતે જયશ્રી સગર્ભા હતી. એટલે તેને પુત્ર જન્મ્યો અને તે આજે ખાર વરસનો થયો. અંદર આવતાં કયવન્નાને જોઇને તેની ખંને પત્ની એકદમ હર્ષથી સામે આવી, અને પતિનો યોગ્ય સત્કાર કર્યો.

બધા આનંદથી મળ્યા. કયવન્નાએ આશ્ચર્યજનક પોતાની વીતક વાત કહેવા માંડી, એવામાં તેના પુત્રે નીશાળ જતાં કંઈક ખાવાનું માગ્યું. ત્યારે કયવન્નાએ પોતાની પોટલીના છેડે બાંધેલ ચાર મોદકમાંથી તેને એક મોદક આપ્યો. નીશાળમાં બપોર થતાં છોકરાઓને રળ પડી, ત્યારે એક બીજા છોકરા જોડે બેસીને તેણે તે મોદક ભાંગ્યો. તેમાંથી પેલું કીંમતી રત્ન નીચે પડી ગયું. તે કંઈક ચળકતી ચીજ જોતાં પેલો હલવાઈને છોકરા તે ઉપાડીને ભાગ્યો. એટલે

પોતાની તે ચીજ લેવાને કયવન્નાનો પુત્ર પણ તેની પાછળ દોડયો. આગળ જતાં પેલો છોકરો પોતાની દુકાનમાં ઘુસી ગયો. ત્યારે પાછળથી દોડી આવતા તેણે કંઈક રૂદ્ધ સાથે રમખાણ કર્યું હલવાઈએ તપાસ કરી, તો પોતાના છોકરાના હાથમાં મહામૂલ્ય રત્ન જોયું. એટલે તે બંનેને મન માનતી મીઠાઈ આપીને, તેણે તે રત્ન લઈ લીધું.

અહીં લોજન સમય થતાં કયવન્નો સ્ત્રીઓ સાથે લોજન કરવા બેઠો. પેલા મોદક ભાંગતાં તેમાંથી ત્રણ રત્નો નીકળ્યાં. એટલે તેનો વિક્રય કરીને કયવન્નાએ મોટો વ્યાપાર શરૂ કર્યો, અને તેથી તે મોટો ધનાઢ્ય થઈ ગયો. એ સંપૂર્ણ સુખસામગ્રીમાં તે બંને સ્ત્રીઓ સાથે સુખ લોગવવા લાગ્યો.

પ્રકરણ પ મું.

અભયકુમારની બુદ્ધિ.

એક દિવસે તળાવપર પાણી પીવા ગયેલ સેયાનક હાથી કે જે શ્રેષ્ઠિક રાબ્બને અત્યંત પ્રિય હતો. તેને પાણીમાં ઝુંડ-જલજંતુએ મજાખુત રીતે પકડી લીધો. તેને છોડાવવાના બહુજ ઉપાય કર્યા, પણ તે બધા નિષ્ફળ ગયા. આથી રાબ્બને બહુ અફસોસ થઈ પડ્યો. છેવટે કોઈ પણ ઉપાય કામ ન લાગવાથી નગરમાં તેણે પટહ વગડાવ્યો કે—‘રાબ્બના સેયાનક હાથીને જે બચાવશે, તેને રાબ્બ પોતાની કન્યા પરણાવશે અને અગણિત ધન આપશે.’ આ ઠંઢેરો સાંભળતાં પેલા હલવાઈને વિચાર થયો કે—‘જે કોમતી રત્ન મને મળ્યું છે, તેનો જો અત્યારે ઉપયોગ કરું તો મને અપૂર્વ લાભ થાય.’ એમ ધારીને તે સરોવર પર આવ્યો. ત્યાં જળમાં રત્નને મૂકતાં તેનાં પ્રભાવથી જળ દૂર થતું

ગયું, એમ કરતાં તે રત્ન તેણે હાથી પાસે મુકી દીધું, એટલે ત્યાંથી પાણી ફર ચાલ્યું ગયું. જલમંત્રુનું જોર માત્ર પાણીમાંજ ચાલી શકે. એટલે પાણી અલગ થતાં તે તરત હાથીને છોડીને ચાલ્યું ગયું. આથી સેચાનક હાથી ખચી ગયો, અને તેથી શ્રેણિક રાજા બહુજ સંતુષ્ટ થયો.

આ બનાવથી મતિમાન અભયકુમારે વિચાર કર્યો કે—‘આવા સામાન્ય હલવાઈના ઘરમાં અમલું કીંમતી રત્ન સંભવે નહિ. મારવાડની જૂમિમાં કલ્પવૃક્ષ ક્યાંથી ? માટે જો રત્નનો માલિક અન્ય કોઈ હોવો જોઈએ.’ એમ ધારી તપાસ કરતાં તેનો માલિક કયવન્ના કર્યો. એટલે રાજકન્યા કયવન્નાને પરણાવવામાં આવી, તથા અણુટ દ્રવ્ય મળ્યું. આથી સમસ્ત શહેરમાં કયવન્નાનું માન વધી પડ્યું. તે હવે કયવન્ના શાહ એવા નામથી એળખાવા લાગ્યો. રતિનો પરાભવ કરે તેવી ત્રણ રમણીય રમણીઓ સાથે કયવન્નાશાહ નિશ્ચિંતપણે લોગવિલાસ કરવા લાગ્યો. એ અરસામાં અભયકુમાર મંત્રીશ્વરની સાથે તેની અત્યંત ગાઢ નિત્રાઈ થઈ.

એક દિવસે કયવન્નાને પ્રથમની ચાર સ્ત્રી અને ચાર પુત્રો સાંભરી આવ્યા. તેમને જોવાની તેને બહુજ ઉત્કંઠા વધી પડી. પણ પોતે બાર વરસમાં તે ઘરની બહાર કદી નીક-

જેલ નહિ, તેથી તેની પાસે કંઈ પણ નિશાની ન હતી. એ વાત તેણે અભયકુમારને જણાવી. એટલે અભયકુમારે તેને ધીરજ આપીને તેનો પત્તો મેળવી આપવાનું સ્વીકાર્યું. ગમે તેવું હુંકર કામ પણ અભયકુમાર પોતાની મતિના મહિમાથી સુગમ પણે સાધી લેતો હતો. એટલા માટે આજકાલ—‘ અભયકુમારની બુદ્ધિ હોજો ’ એમ ચોપડામાં લખાય છે.

પછી અભયકુમારે કયવન્નાનું એક મનહર મકાન શ-
જીગારાંચું. તેમાં કયવન્નાની એક સુંદર મૂર્તિ કરાવીને સ્થા-
પન કરી, કે જે પ્રતિમાને જોતાં એકવાર માણસ સાક્ષાત્
સજીવન કયવન્નાની કલ્પના કરી લે. તે વખતે નગરમાં ઢંઢેરા
ફેરંચે કે—‘ ચૌમુખી મહાવીર ચમત્કાર બતાવશે, માટે સ-
મસ્ત પ્રજાને ફરમાવવામાં આવે છે કે તેના દર્શન કરવા સહુ
કોઈએ આવવું. ’ એક તો રાજશાસન અને બીજી ચમત્કા-
રની વાત, સાંભળતાં બધા નગરવાસીઓ પોતાના બાળબચ્ચાં
તથા સ્ત્રીઓ સહિત દર્શન કરવા બહાર નીકળી પડ્યા. આ
અવસરે અભયકુમાર સાથે કયવન્ના શાહ અગાઉથી ત્યાં
આવીને બેઠા. ત્યારે એક પછી એક દર્શન કરતા લોકોને
જોતાં પેલી વૃદ્ધા અને ચાર પુત્રો સહિત તે ચાર ચતુરાઓ
કયવન્નાના જોવામાં આવતાં તેણે તેમને તરત જોગબી લીધી.
પણ તે માન ધરી રહ્યો. કયવન્નાની મૂર્તિ જોતાં તે ચારે

સ્ત્રીઓ જરા હસીને ઉદાસ થઇ ગઈ. એવામાં પુત્રો આવીને તે મૂર્તિને ભેટવા લાગ્યા, અને પિતાજી ! પિતાજી ! કહીને કપડું તાણવા લાગ્યા.

એક બોલ્યો—‘ તાતજી ! આજે તમે બોલતા કેમ નથી. અને હસતા કેમ નથી ?

બીજો બોલ્યો—‘ તમે મને એક ઘડીવાર પણ ઉત્સંગ-માંથી અલગો કરતા ન હતા. આટલા દિવસ તમે ક્યાં ગયા હતા ?

ત્રીજો બોલ્યો—‘ દાદી મને દરરોજ ધમકાવે છે, તમે તેને વારતા કેમ નથી ?

ચોથો બોલ્યો—‘ તમે મારા વિના કદી ભોજન કરતા ન હતા, તો હમણા તમને એકલા જમવું કેમ ભાવે છે ?

એ રીતે બોલતા તે ચારે બાલક મૂર્તિને ઉઠાડવા લાગ્યા, અને બોલ્યા કે—‘ ચાલો, આપણા ઘરે. તમને અહીં અમે નહિ બેસવા દઈએ ’ આ દેખાવ જોતાં બધા આશ્ચર્ય પામ્યા, આ ઉપરથી અભયકુમારના જાણવામાં આવી ગયું કે—‘ આ ચારે સ્ત્રી અને પુત્રો કયવન્નાના છે. ’ પછી તે વૃદ્ધાને તથા ચાર રમણીઓને એક અલગ મકાનમાં લઈ જઈને અભય-કુમારે ધમકાવીને પૂછ્યું. એટલે તે વૃદ્ધાએ સત્ય વાત કહી

અતાવી. ત્યારે તે ચાર બાલક સહિત સ્ત્રીઓ કયવન્નાને
 સ્વાધીન કરવામાં આવી. તથા સંપત્તિ પણ તેને આપવામાં
 આવતાં, કયવન્નાએ તે વૃદ્ધાને મનોરથ ન ભાંગતાં સંપત્તિ
 તેને પાછી આપાવી. એટલે જેને જે જોઈતું હતું, તે તેને
 મળી ગયું. ત્યાર પછી કયવન્ના શાહ પોતાની સાત રમણી-
 ઓ સાથે ઇચ્છિત લોગ લોગવવા લાગ્યો, તેની સંપત્તિ,
 સજ્જનની મિત્રાઈની જેમ પ્રતિદિન વધવા લાગી. જ્યાં યુદ્ધ
 માંસૂરું હોય ત્યાં તેને શી ન્યૂનતા ?

પ્રકરણ ૬ હું.

વ્રત—પ્રહણ.

એકદા ચરમ તીર્થંકર શ્રી મહાવીરસ્વામી, પૃથ્વી તલને પાવન કરતા રાજગૃહ નગરમાં સમોસર્યા. એટલે દેવતાઓએ ત્યાં સમવસરણુની રચના કરી. એવામાં વનપાલકે શ્રેણીક રાજાને વધામણી આપતાં, રાજા, અમયકુમાર, અંતઃપુર, નગરની તમામ પ્રજા તથા કયવક્ત્રાશહ પાણુ પોતાની સાતે સ્ત્રીઓ સહિત ભગવંતને વંદન કરવા આવ્યા. ત્યાં ત્રણ પ્રદક્ષિણાપૂર્વક ભગવંતને વાંદીને બધા યથોચિત સ્થાને બેઠા. એટલે વીર પ્રભુએ મેવના જેવી ગંભીર ધ્વનિથી ધર્મદેશના આપી. તે સાંભળતાં બારે પરંપદા પ્રમોદ પામી, અને બધાએ પોતપોતાની શક્તિ પ્રમાણે વ્રત નિયમ લીધા.

દેશના સમાસ થયા પછી કયવક્ત્રાશહે પ્રભુને પૂછ્યું કે—“ હે જગત્પતિ ! મને મનોવાંછિત સુખસંપત્તિ પ્રાપ્ત થઈ તેનું શું કારણ ? ભગવંત બોલ્યા—“ હે શેઠ ? એ બધો સુપાત્ર દાનનો પ્રભાવ સમજવો.

પૂર્વ જન્મમાં શાલિગ્રામમાં તું ગોવાળીયાનો પુત્ર હતો. તારો પિતા મરણ પામતાં તારી માતા બહુ વિષમાવસ્થામાં આવી પડી. એક દિવસે કંઈ પર્વનો દિવસ હોવાથી આસપાસના ઘરોમાં ખીર થતી જોઈને તે બાલકે માતા પાસે ખીર માગી. એટલે તેણે બહુ કરગરીને પાડોશીઓ પાસેથી દુધ, ચોખા, સાકર વિગેરે બાલકને ખીર બનાવી, ખીરસીને કંઈ કામ પ્રસંગે તે બહાર ગઈ.

આ અવસરે કોઈ તપસ્વી મુનિ જોયરી અર્થે ત્યાં આવી ચડ્યા. તેમને જોતાં તે બાલક અતિ હર્ષ પામ્યો. તરતજ ખીરનું પાત્ર લઈને તે મુનિને વહોરાવવા લાગ્યો. ખીર નરમ હોવાથી બધી મુનિના પાત્રામાં પડી, તથાપિ તેના મનને ખેદ ન થતાં અત્યંત હર્ષમાં વધારો થયો. મુનિ ધર્મલાભ આપી ચાલ્યા ગયા. એવામાં તેની માતા આવી અને પુત્રને થાળી ચાટતો જોઈ તે વિચારમાં પડી કે—‘અહો ! મારા પુત્રને કેટલી બધી શુધા ?

ત્યાર પછી થોડા દિવસમાં તેનું આયુષ્ય પુર્ણ થવાથી તે ગોપાલ બાલ મરણ પામીને હે કથવન્ના ! તું ધનદત્ત શેઠનો પુત્ર થયો. અને તે સુપાત્ર દાનના સુકૃતથી તું આ અગણિત લક્ષ્મી પામ્યો.”

ભગવંતના મુખથી પોતાના પૂર્વ જીવનો વૃત્તાંત સાંભળતાં ક્યવન્ના શાહને વૈરાગ્ય ભાવ ઉત્પન્ન થયો. તેણે પ્રભુને અંજલિ જોડીને કહ્યું “હે ભગવન્ ! મને સંસાર સાગરના સંકટથી બચાવો.” ભગવંતે તેને યોગ્ય જાણીને કહ્યું મતરૂપ શસ્ત્રની સહાયતાથી તે સંકટ દૂર થઈ શકશે. એટલે તરતજ પ્રભુને વંદન કરી ઘરે આવી પોતાના પુત્રોને ગૃહવ્યવહારનો બોલો સોંપીને પોતાની સ્ત્રીઓને તેણે કહ્યું—‘આ સંસારના સંકટથી ઉગરવાને માટે હવે મત અહણ કરવું છે. ત્યારે તે રમણીઓ બોલી ‘અમે પણ મત લઈને આત્મ સાધન કરીશું.’

એ પ્રમાણે નિશ્ચય કરી દીન જનોને દાન આપી, પુત્રાદિકનો મોહ, મનમાંથી દૂર કરીને ક્યવન્નાશાહે પોતાની સાત સ્ત્રીઓ સહિત ભગવંત મહાવીર પાસે દીક્ષા અંગીકાર કરી અને નિરતિચાર પછે ચારિત્ર પાલતાં, વિવિધ તપ તપતા, ભગવંતની સાથે વિચરતા અને ધ્યાનાનલથી કર્મ કાળને બાળતાં ક્યવન્ના મહા સુની કેવળ જ્ઞાન પ્રગટ કરીને પરમપદને પામ્યા.

અહો ! એ અદ્ભુત પ્રભાવવાળા સુખાત્મક જીવન વારંવાર નમસ્કાર હો.

સમાપ્ત.

જૈન સસ્તી વાંચનમાળાના આહુક થવા ચુકશે! નહીં !

દર વરસે માત્ર રૂ. ૨) માં પાંચસો
પાનાનાં અમૂલ્ય સાહિત્યના ઉત્તમ પુસ્તકો
મળશે. દરેક પુસ્તકો નવીન શૈલી મુજબ સારા
વિદ્વાનની કસાયેલી કલમથી લખાયેલાં અને
સુંદર છપાઈ ઉંચા કાગળ અને ખાઈડીંગમાં
થાય છે. આહુક થવાથી ખાત્રી થશે. નીચેના
પુસ્તકો જૈનસસ્તી વાંચનમાળાના આહુક થના
રને મળવાનાં છે. માટે આહુક થવા તુરત લ-
ખશો. છુટક લેનાર માટે નીચેની કિંમતે
મંગાવી લેવાં.

જે તે પુસ્તકો વાંચવા કરતાં આવા ઉત્તમ
પુસ્તકો વાંચી જીવન સુધારો.

૧ કુમારપાળ ચરિત્ર-હેમચંદ્રાચાર્ય અને રાજકુમાર-
રપાળનું અદ્ભુત ચરિત્ર તે સચિત્ર ઉંચાકાગળ અને સુંદર
ખાઈડીંગમાં પૃષ્ઠ સંખ્યા આશરે પોણાબસોનું થશે. કિંમત
રૂ. ૧-૪-૦ પ્રથમથી આહક થનારનો રૂ. ૧)

૨ શ્રીમહાવીરસ્વામીના દશ શ્રાવકો-પ્રભુ મ-
હાવીરના આનંદશ્રાવક આદિ દશ શ્રાવકોનું ચરિત્ર વાંચ-
વાથી તેવખતના તે મહાપુરૂષોનું ઉચ્ચકોટીનું જીવનવાંચતાં
ખરેખર આપણે શ્રાવકપણું સમજી આત્માની ઉચ્ચ સ્થિતિ
નીહાળી શકશું. દરેક શ્રાવકે વાંચવાની ખાસ જરૂર છે. પૃષ્ઠ
સંખ્યા આશરે પોણાબસો, સચિત્ર ઉંચા કાગળ સુંદર ખા
ઈડીંગ, કિંમત રૂ. ૧-૪-૦ પ્રથમથીજ આહક થનારનો રૂ. ૧)

૩ મહાસતી ચંદનખાળા-[શ્રી મહાવીરપ્રભુના
પ્રથમ શ્રાવિકા] દરેક ખંડેનને જરૂર વાંચવા બલામણુ છે,
કિંમત રૂ. ૦-૩-૦ તૈયાર છે.

કચવન્ના શેઠનું ચરિત્ર-(આ ચરિત્ર બહુ રસિક
અને ઉપયોગી છે) આ મહાપુરૂષનું નામ દરેકની બાજુમાં
છે. કિંમત ૦-૩-૦ તૈયાર છે.

લખો:-સોલ જોજંટ સલોત અમૃતલાલ અમરચંદ
પાલીતાણા.

જૈન સરસ્તી વાંચનમાળાના ગ્રાહક જલદી થાઓ.

તે માટે આ પુસ્તકની અંદરનું તેનું સુચીપત્ર વાંચો તેથી જાણી શકશો કે વારસીક માત્ર રૂ. ૨૫ માં આવેલા લાલ અને આવાં પાચસો પાનાનાં ઉપયોગી પુસ્તક દર વરસે નીચમીત આપવાનું કાર્ય અમોએ શરૂ કરેલ છે, જરા પાત્ર ફેરવી વાંચો અને ગ્રાહક તરીકે ઈચ્છા થાયતો જલદી નામ નોંધાવો.

સોલ એજન્ટ,

લખો:—સલોત અમૃતલાલ અમરચંદ

પાલીતાણા.

